colecția
Citesc cu drag

... despre **anotimpuri**, în legende, povești, poezii din folclorul românesc sau din literatura română și universală. Aflu cum iau naștere anotimpurile, ce fenomene ale naturii sunt caracteristice fiecăruia, ce tradiții și sărbători importante sunt în fiecare anotimp și-mi îmbogățesc cunoștințele despre lumea în care trăiesc.

Alte cărți pentru copii de la ANTEEA

Cartea se adresează copiilor din învățământul primar și cadrelor didactice din învățământul preșcolar și primar.

vizitați-ne la: **www.editura-anteea.ro**
comenzi la: **anteea@editura-anteea.ro**

preț: 9.8 lei

Anotimpurile

în legende, povești, poezii și cântece

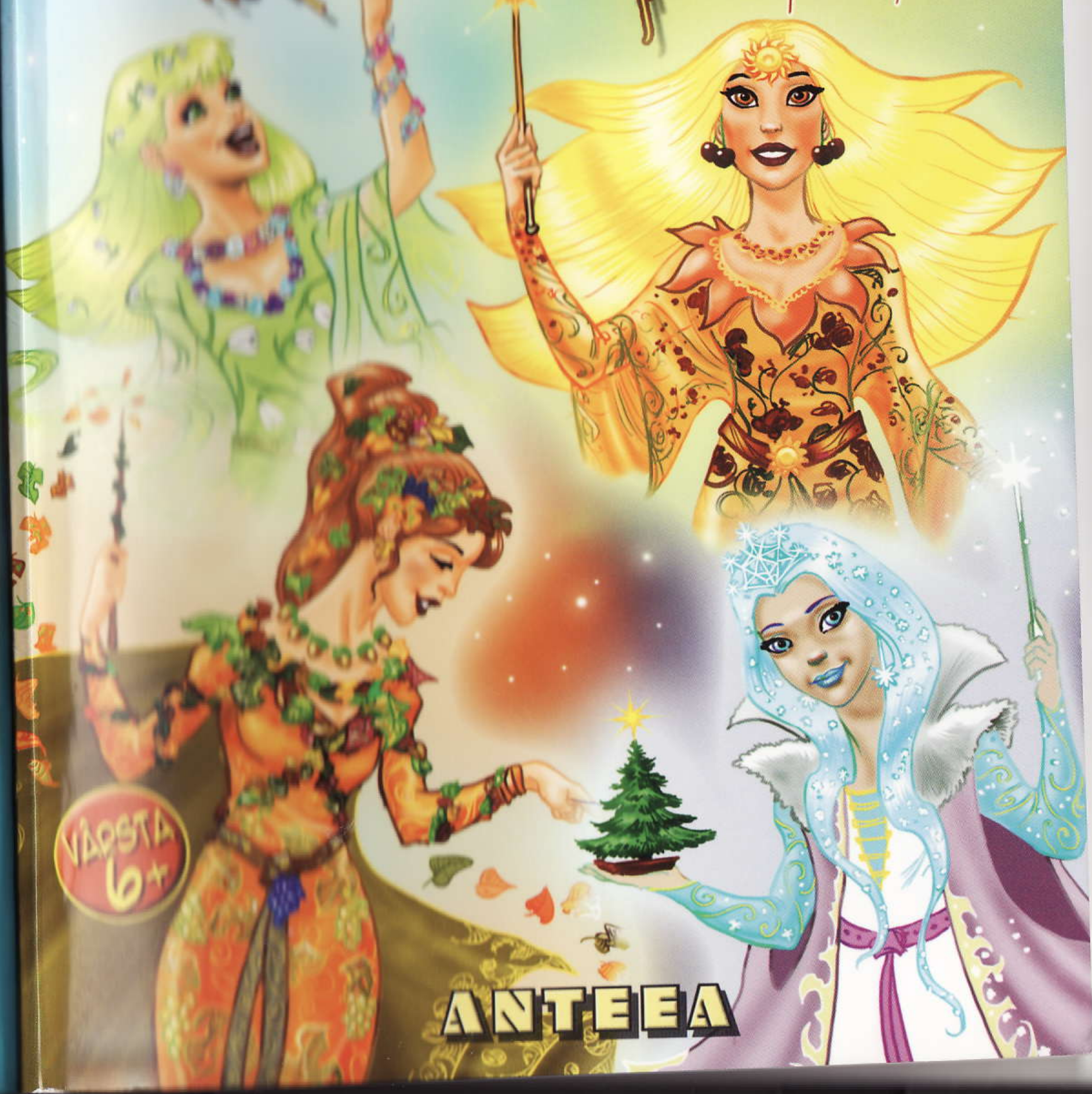

ANTEEA

Anotimpurile

în legende, poveşti, poezii şi cântece

Pentru copiii din ciclul primar, cartea poate constitui o lectură plăcută şi utilă totodată, întrucât sunt surprinse cele patru anotimpuri, cu caracteristicile lor, pe parcursul câtorva legende, poveşti, poezii şi cântece preluate din folclor sau scrise de autori români sau străini.

Pentru cadrele didactice din învăţământul preşcolar şi primar, cartea poate fi un auxiliar la îndemână în cadrul orelor de cunoaştere a mediului şi educare a limbajului la grupele de preşcolari şi şcolari mici.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
COCISIU, LUCIA
Anotimpurile - în legende, poveşti, poezii şi cântece / Lucia Cocisiu. - Cluj-Napoca : Anteea, 2010
ISBN 978-973-1948-15-7

821.135-1-1
821.135.1-34

Ilustraţii: ADRIAN BARBU
Selecţie de: LUCIA COCIŞIU
Tehnoredactare şi pre-press: ROPRINT®
Tipărit la: CRISTALPRINT

editura ANTEEA Cluj-Napoca
tel.: 0364-104.979, 0744-423.436
e-mail: anteea@editura-anteea.ro

www.editura-anteea.ro

Legenda celor patru anotimpuri

Legenda spune că Dumnezeu, după ce a zidit lumea, cerul şi pământul, după ce a creat toate vietăţile, s-a gândit să le dea un rost şi celor patru fiice ale anului.

- Voi sunteţi cele patru fiice ale anului, grăi Dumnezeu, când surorile s-au aşezat smerite înaintea sa. Să îmi amintiţi ce nume v-am dat vouă, data trecută?

- Eu sunt sora cea mare şi m-ai botezat **Iarna**.

- Mie mi-ai dat numele **Toamna**, Doamne, şi sunt a doua fiică a anului.

- Iar pe mine m-ai numit **Vara** şi sunt a treia soră.

- Eu sunt mezina, Doamne! Mă numesc **Primăvara**.

Dumnezeu le privi cu bunătate şi apoi le zise:

- Poruncesc să se împartă cele douăsprezece luni ale anului în părţi egale, urmând ca fiecare dintre voi să ia câte o parte.

Auzind acestea, fiica cea mare, **Iarna**, se întunecă la faţă şi vorbi cu indrăzneală:

- Doamne, eu sunt fiica cea mare şi, având drepturile primului născut, trebuie să primesc partea cea mai mare din moştenire.

Atunci, Dumnezeu se încruntă şi hotărî să împartă celor patru surori lunile anului, după firea fiecăreia.

Aşa că **Iarna**, fiind atât de rea şi de îmbufnată, primi lunile cele mai reci, urâte şi posomorâte: decembrie, ianuarie şi februarie.

Toamnei îi dărui lunile cele mai bogate: septembrie, octombrie şi noiembrie. Însă, după cum ştiţi, Dumnezeu îi dădu tot atâta tristeţe, câtă bogăţie, deoarece nici **Toamna** nu se arătase total mulţumită la împărţeală.

Cele două surori mai mici, **Vara** şi **Primăvara**, fiind cele mai bune, mai blânde, mai cuminţi şi mai mulţumite de ce le-a dat Domnul, au avut norocul de cele mai frumoase luni. **Vara** a primit lunile iunie, iulie şi august, iar **Primăvara** martie, aprilie şi mai.

Tot atunci a hotărât Dumnezeu ca **Primăvara** să vină după **Iarnă**, ca să se vadă bunătatea şi frumuseţea celei dintâi, faţă de răutatea şi urâţenia celei de-a doua. Aşa că **Primăvara** este atât de aşteptată de către oameni, mai ales de către copii. Iar Dumnezeu a făcut ca vestitorul primăverii, cintezoiul, să cânte în lunile în care reînvie natura aşa: *Ti-ti vară, ti-ti vară, hai copii, la joc afară*!

- *De ce a primit iarna lunile cele mai reci?*
- *Adevărat sau fals?*

A. F. Într-o familie cu mai mulți frați, împărțeala se face în mod egal.

A. F. Într-o familie cu mai mulți frați, frații mai mari trebuie să primească mai mult decât cei mai mici.

♦ ***Deci, ce sunt anotimpurile, prin ce se caracterizează fiecare şi de unde vin ele?***

Anotimpurile sunt diviziunile unui an. Sau, altfel spus, un an este alcătuit din 4 anotimpuri, fiecare anotimp având 3 luni.

♦ ***Cum se formează anotimpurile?***

După cum ştiţi, Pământul se învârte în jurul Soarelui iar anotimpurile iau naştere prin faptul că Pământul este înclinat faţă de planul creat de mişcarea sa de rotaţie în jurul Soarelui. Astfel că, pe durata acestei mişcări, pentru o jumătate de an

Polul Nord şi emisfera nordică sunt mai apropiate de Soare decât Polul Sud şi emisfera sudică; în cealaltă jumătate de an, însă, Polul Sud şi emisfera sudică se situează mai aproape de Soare. Pe emisfera mai apropiată de Soare, razele Soarelui cad direct şi atunci în emisfera respectivă este mai cald (este vară), în timp ce în emisfera mai îndepărtată este mai frig (iarnă), pentru că razele soarelui nu ajung direct.

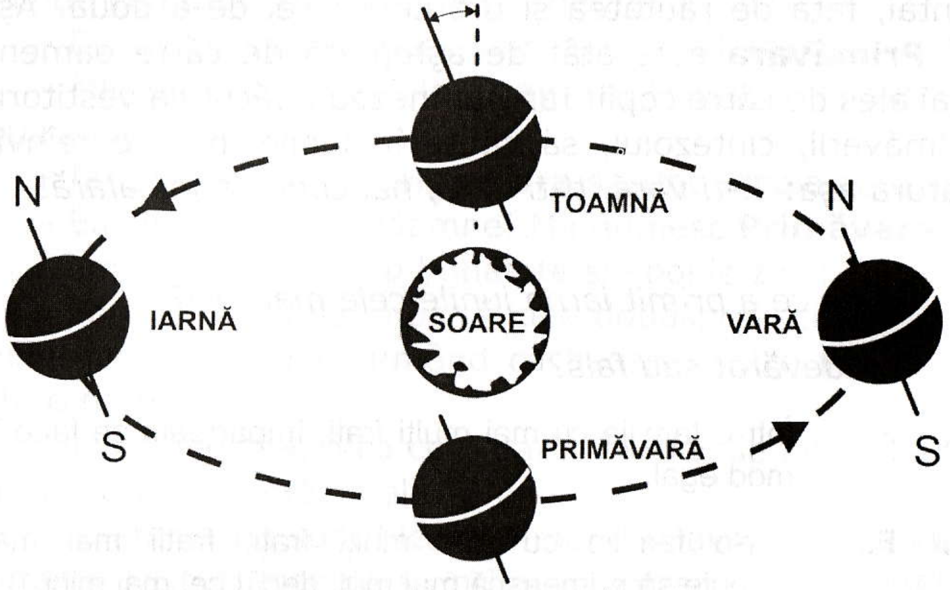

♦ ***Care sunt particularităţile fiecărui anotimp?***

Legenda spune că, într-o vreme tare îndepărtată, Soarele le-a cerut fiicelor sale să îşi aleagă câte o parte de lume pentru a o stăpâni. Ele însă, nu au ajuns la o înţelegere, aşa că i-au spus:

— Noi nu putem să alegem până nu călătorim peste tot, să cunoaştem locurile.

— Cum doriţi voi! zise Soarele. Trebuie, însă, să oferiţi câte ceva pe unde veţi trece.

— Eu, zise **Vara**, am să dăruiesc căldură. Lumea minusculă a gâzelor va fi plină de viaţă. Ele mă vor iubi. În lanuri se vor coace grânele, florile vor umple totul de culoare.

— Tu, Vara, eşti caldă, dar eu, **Toamna**, cu puterea pe care o am, o să coc legume şi fructe nenumărate. Oamenii mă vor dori. Ei au nevoie de mine.

— Dacă voi dăruiţi bogăţie, căldură, culoare, eu, **Iarna**, prin iscusinţă, am să aduc bucurie copiilor, oferindu-le fulgi şi flori de gheaţă. Un moş simpatic îi va vizita pe cei cuminţi. El le va aduce daruri. Pământul se va odihni sub mantia mea.

Mai rămăsese una. Soarele se întoarse încet spre ea şi o întrebă:

— Tu, **Primăvară**, ce vrei să dăruieşti?

— Eu voi dărui viaţa. Pădurile şi pajiştile se vor trezi din amorţeală. Păsările vor reveni la cuiburi. Ele vor face pui. Vântul va călători peste lume. El va duce veştile până în cele mai îndepărtate locuri. Oamenii vor

sărbători venirea mea cu multă veselie. Ei vor oferi câte o parte din mine fiecărei persoane iubite.

Aşadar, fiecare anotimp, reprezentat în legendă de câte o fiică a Soarelui, are particularităţile, bucuriile şi neajunsurile sale şi fiecare ne aduce altceva.

TOAMNA

Septembrie *(răpciune)*, octombrie *(brumărel)* şi noiembrie *(brumar)* sunt lunile calendaristice ale toamnei.

CUM ESTE VREMEA?

Pentru că e un anotimp de trecere, de la căldura şi arşiţa verii, la frigul şi aspreala iernii, toamna are câte un pic din fiecare. În septembrie ne răsfaţă cu o vreme caldă, plăcută, cu zile însorite şi timp frumos. Cu toate acestea, dimineţile sunt mai răcoroase, iar zilele scad, în timp ce durata nopţilor creşte. După echinocţiul de toamnă, din 22 septembrie încolo, vremea se răceşte tot mai mult, soarele nu mai are atâta putere şi roua dimineţii se transformă în brumă rece şi neprietenoasă.

FENOMENE ALE NATURII

Toamna e bogată în roade, dar şi în precipitaţii. Dacă în septembrie mai avem parte de timp frumos, în octombrie şi noiembrie vremea e adesea mohorâtă, se răceşte, iar ploile, mărunte şi reci - nu scurte şi calde, ca cele de vară - se transformă cu uşurinţă în lapoviţă sau chiar în ninsori trecătoare. De acum, vom purta haine mai groase: pulovere, pantaloni lungi, geci, pardesie şi pantofi.

PLANTELE ŞI ANIMALELE

Pe măsură ce vremea se răceşte, plantele şi arborii îşi pierd frumuseţea, culorile şi puterea. Frunzele copacilor se îngălbenesc şi încep să cadă, florile se veştejesc şi pier. Dispar fluturii, insectele (se ascund în pământ) iar harnicele furnici îşi umplu muşuroaiele cu provizii. Păsările călătoare se strâng în stoluri, şi, de la finele lui septembrie, îşi iau zborul spre ţări mai calde, unde vor rămâne peste iarnă. *Cine pleacă?* Rândunica, barza, cocorul, pelicanul, cucul, ciocănitoarea, prepeliţa. *De ce pleacă?* Pentru că se face prea frig şi nu mai găsesc hrană. *Cine rămâne?* Cioara, piţigoiul, porumbelul, graurul, vrabia, care rezistă mai uşor frigului.

(*Sfat: putem ajuta peste iarnă aceste păsări, construindu-le colivii din lemn, amplasate în parcuri şi lăsându-le apă, grăunţe şi firimituri de pâine în grădini şi parcuri.*)

Dar animalele? De la finele toamnei, ursul intră în bârlog şi hibernează acolo până la primăvară. Veveriţa îşi adună în scorbură nuci, alune, jir, bursucul îşi aduce în vizuină porumb, insecte, ciuperci.

ACTIVITĂŢILE OAMENILOR

Este un proverb care spune aşa: "*Cine toamna munceşte, iarna huzureşte.*" Aşa că cei harnici nu mai prididesc cu lucrul, că tare multe mai sunt de făcut. La sate, ţăranii adună porumbul, fructele şi legumele de toamnă, pe care le depozitează la loc ferit de îngheţ sau le aduc în oraşe, să le vândă. Începe culesul viei, iar strugurii dulci sunt storşi şi transformaţi în must dulce ca mierea. Se taie lemne pentru foc, se strâng din grădini frunzele uscate şi se acoperă cu ele florile care rămân să ierneze afară.

La oraş, gospodinele pun de zor conserve pentru iarnă: dulceaţă, siropuri, murături, şerbeturi. Cu toţii se grăbesc să mai prindă vremea bună, căci din octombrie încolo vremea e tot mai rece, iar un îngheţ timpuriu ar distruge ce a mai rămas din recoltă.

Dar toamna nu trebuie asociată numai cu recolta bogată şi cu aprovizionarea pentru iarnă. Toamna are frumuseţea ei: căldura plăcută a zilelor de septembrie, covorul de frunze uscate, purtate de vânt, peisajul superb oferit de pădurile noastre, colorate în octombrie în degrade-uri de galben, roşu, verde şi portocaliu. Şi mai ales, toamna înseamnă forfota începerii unui nou an şcolar şi emoţia revederii colegilor, cărora abia aşteptăm să le povestim despre cum am petrecut vacanţa de vară.

SĂRBĂTORI RELIGIOASE ŞI OBICEIURI DE TOAMNĂ

Cum spuneam, toamna este anotimpul în care se strâng mare parte din roadele câmpului şi se fac pregătirile pentru iarnă. Nu prea este timp pentru odihnă şi de aceea nici sărbători religioase nu sunt numeroase. Nu uităm însă să sărbătorim în 8 septembrie Naşterea Maicii Domnului, în 14 octombrie, pe cuvioasa Parascheva, în 26 octombrie pe Sfântul Dimitrie, iar în 30 noiembrie, pe Sfântul Apostol Andrei. Acesta din urmă este considerat patronul spiritual al românilor, fiind cel care a botezat primii creştini pe teritoriul ţării noastre, în secolul I după Iisus Hristos.

În ultimii ani, tot mai mare amploare o ia la noi sărbătoarea de Halloween, celebrată pe data de 31 octombrie. Halloween este noaptea în care se spune că spiritele rele umblă libere şi pot face glume pe socoteala celor vii. De aceea, oamenii

se deghizează, pentru a nu fi recunoscuţi de aceste spirite rele. Copii îndrăgesc nespus această sărbătoare, împrumutată de la englezi, pentru că este un prilej de amuzament şi veselie. În această zi se organizează baluri mascate, petreceri şi se sculptează dovleci, în care se înfig lumânări aprinse.

- *Ce se întâmplă toamna cu frunzele copacilor?*
- *Cum se pregătesc oamenii pentru iarnă? Dar animalele?*
- *De ce pleacă în alte ţări păsările călătoare?*

TOAMNA
în poveşti, poezii şi cântece

Cei trei purceluşi - poveste populară

Într-o fermă situată la marginea unei păduri trăiau odată trei purceluşi, împreună cu mama lor. Într-o zi frumoasă de vară, mama i-a chemat pe toţi la ea şi le-a spus aşa:

— Dragii mei, sunteţi destul de mari acum; a venit vremea să plecaţi de acasă şi să vă căutaţi norocul în pădurea învecinată. Încercaţi, fiecare, să vă construiţi câte o căsuţă trainică, unde să vă fie cald iarna şi unde să vă ascundeţi de lupul cel rău, care va face tot posibilul să vă prindă.

Purceluşii nu au stat prea mult pe gânduri. Şi-au luat fiecare câte o bocceluţă în spinare şi au pornit la drum, spre pădurea cea plină de taine, care parcă îi aştepta.

Cum erau veseli şi petrecăreţi de felul lor, mai mult, ştiind fiecare să cânte la câte un instrument, nu a durat mult până să lege noi prietenii. Toate vieţuitoarele pădurii prinseră drag de purceluşii noştri, care cântau şi dansau de dimineaţa până seara târziu, înveselind pădurea cu cântecele şi dansurile lor. Şi cum vremea era tare bună, fiind frumos şi cald afară, iar zilele lungi şi nopţile scurte şi călduroase, purceluşilor le era mai mare dragul să petreacă în pădure şi să se odihnească nopţile sub cerul liber şi înstelat.

Încet, încet, însă, parcă pe nesimţite, trecu vara şi veni toamna. Zilele erau şi acum frumoase, dar tot mai scurte şi mai reci, iar noaptea îi cam încerca frigul pe cei trei petrecăreţi. Într-o zi, cel mai mare dintre purceluşi îşi aduse aminte de ceea ce le spusese mama lor la plecare şi-i atenţionă pe ceilalţi doi fraţi ai lui:

— Fraţiorii mei, nu credeţi că ar trebui să ascultăm de sfatul mamei şi să ne construim o căsuţă? Iarna-i aproape şi nu avem adăpost, nici provizii. Şi-apoi, să nu uităm că lupul cel rău abia aşteaptă să pună gheara pe noi, unde o să ne ascundem de el, dacă nu vom avea unde să locuim?

— Of, fraţioare, câte probleme îţi faci, răspunseră cei doi fraţi în cor. Mai avem până la iarnă, hai cu noi şi bucură-te de vremea bună, să cântăm şi să-i facem în ciudă lupului cel rău!

Dar fratele lor, mai înţelept, nu le dădu ascultare şi se apucă să-şi construiască singur o căsuţă. Nu o căsuţă

oarecare, ci una trainică, solidă, din piatră şi cărămidă. Lucra acum în fiecare zi la ea, dar nu uita să le reamintească fraţiorilor să îşi construiască şi ei un adăpost pentru iarnă, care să-i apere de frig şi de lupul cel rău. Mai împinşi de la spate, mai mânaţi de frica lupului, cei doi purceluşi se apucară şi ei să îşi construiască la repezeală

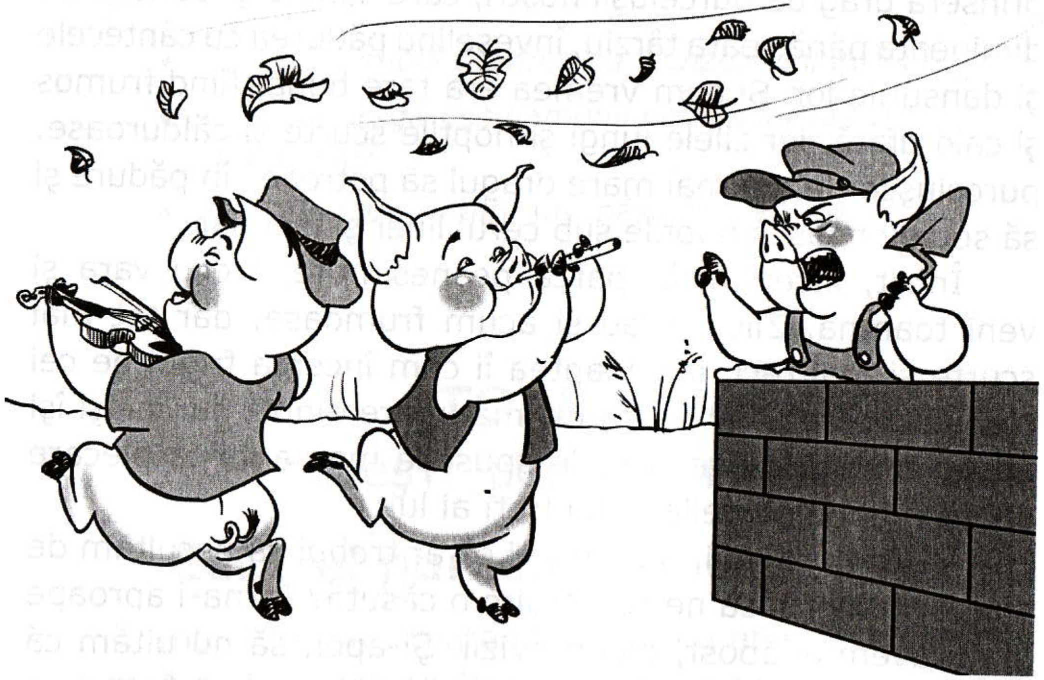

câte un adăpost: mezinul, din paie, iar mijlociul, din nişte nuiele pe care le luase din pădure. Acum, se gândeau ei fericiți, puteau să se distreze până în zori de zi, cât ținea vremea bună, pentru că aveau unde să se adăpostească şi nu se mai temeau de lupul cel rău.

— Vezi, îi spuneau ei râzând fratelui cel mare, care muncea de zor la căsuța lui, noi ne-am construit şi o căsuță şi acum ne şi distrăm, nu ca tine!

Şi uite-aşa... zilele treceau cu repeziciune şi erau din ce în ce mai scurte, frigul era tot mai puternic şi ploile tot mai dese, iar cei doi purceluşi descoperiră în curând că din ce în ce mai puțină lume le mai asculta concertele, pentru că viețuitoarele pădurii se retrăgeau încet, încet, la căsuțele lor. Pădurea era acum golaşă, dezbrăcată de frunze, iar într-o bună zi, lupul cel rău îşi făcu apariția în pădure, înfometat şi hotărât să pună ghearele pe purceluşii cei vioi.

- Până aici v-a fost, grăsuților, strigă lupul de după un copac, de-acuma nu mai scăpați din gheara mea!

Celor doi purceluşi nu le venea să creadă: deci, lupul exista cu adevărat, nu era numai o amenințare şi trebuiau să scape de el cu orice preț. Aşa că o luară la fugă prin pădure şi fugiră, fugiră, cât îi țineau puterile. Primul ajunse purceluşul cel mic la coliba lui din paie. Intră repede, închise uşa din paie după el şi răsuflă uşurat. Dar lupul suflă o dată puternic peste colibă şi aceasta fu în câteva minute la pământ. Îngrozit, purceluşul o luă la fugă cât îl țineau picioarele şi ajunse la coliba fratelui mijlociu.

— Aha, strigă lupul de afară, acum am să vă mănânc pe amândoi! şi trase aer în piept, apoi suflă cu putere peste colibă. Cum însă aceasta era din nuiele, era ceva mai rezistentă şi nu se prăbuşi. Dar lupul nu se dădu bătut. Mai trase o dată aer în piept şi suflă cu şi mai multă putere... iar coliba de nuiele a celui de-al doilea purceluş se spulberă într-o secundă.

Ce era de făcut? Cu lupul în spatele lor, purceluşii o luară înnebuniți la goană, direct spre casa fratelui lor mai mare. Acesta îi văzu pe fereastră, văzu şi lupul alergând

amenințător în spatele lor, gata-gata să-i înhațe şi le deschise larg uşa.

— Ce credeați, că ați scăpat? urlă lupul către purceluşii ce se ascundeau în spatele uşii, furios din cale-afară. O să vă mănânc pe toți trei, uite-aşa! Şi trase adânc aer în piept, convins că va face praf şi pulbere şi căsuța celui de-al treilea purceluş. Şi suflă puternic o dată... suflă de două ori... de trei ori... dar nimic. Căsuța era trainică şi rezistentă, o căsuță adevărată.

"Nu-i nimic, îşi spuse în gând lupul cel fioros, am eu ac de cojocul vostru". Şi se urcă pe acoperiş, cu gândul să intre în casă pe horn. Dar purceluşul cel mare îi ghici gândul şi, până ajunse lupul în vârful casei, puse o oală mare cu apă la fiert, drept sub hornul pe care cobora lupul cel flămând. Iar când acesta îşi dădu drumul pe horn, pică drept în oala cu apă fierbinte. Nebun de durere, lupul țipă cât îl ținură puterile şi țîşni înapoi pe horn, rostogolindu-se pe acoperiş şi-apoi prin curtea din fața casei. Opărit şi plin de răni, o luă la fugă înspre pădure şi de-atunci nu l-a mai văzut nimeni. Iar cei trei purceluşi trăiră împreună mulți ani fericiți, în căsuța trainică din cărămidă a fratelui mai mare.

- *Cum era vremea când au ajuns purceluşii în pădure? Dar când au realizat că nu le mai asculta nimeni cântecele?*
- *În ce anotimp s-au apucat cei doi purceluşi petrecăreţi să-şi încropească o casă?*
- *Comentează proverbul:*

  "Omul harnic îşi face vara sanie şi iarna car".

Zile de toamnă
de George Coşbuc

Ieri vedeam pe luncă flori...
Mândri fluturi zburători,
Şi vedeam zburând albine!
Ieri era şi cald şi bine.

Azi e frig şi nori şi vânt,
Frunzele cad la pământ,
Florile stau supărate,
Veştejesc de brumă toate.

Ieri era frumos pe-afară
Ca-ntr-o caldă zi de vară.
Azi e toamnă pe pământ
Vreme rea şi bate vânt.

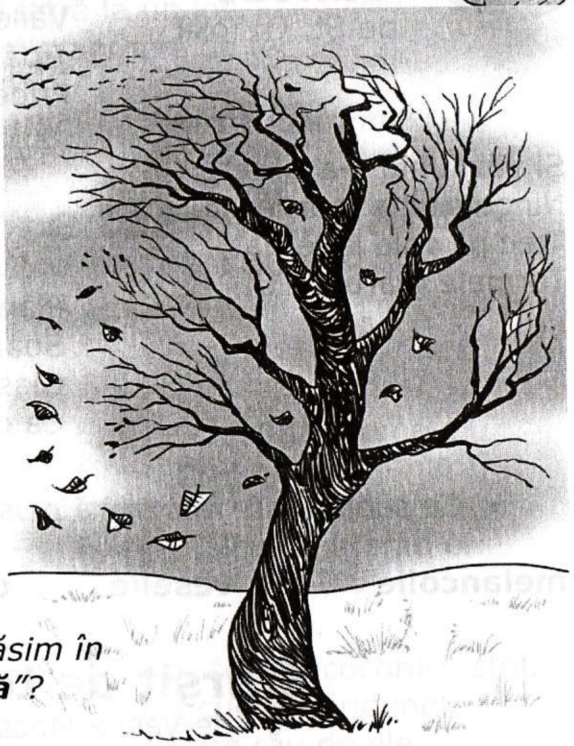

- *Ce semne de toamnă găsim în poezia "**Zile de toamnă**"?*

Ce te legeni...
de Mihai Eminescu

-Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vânt,
Cu crengile la pământ?
-De ce nu m-aş legăna,
Dacă trece vremea mea!
Ziua scade, noaptea creşte
Şi frunzişul mi-l răreşte.
Bate vântul frunza-n dungă-
Cântăreţii mi-i alungă;
Bate vântul dintr-o parte-
Iarna-i ici, vara-i departe.
Şi de ce să nu mă plec,
Dacă păsările trec?
Peste vârf de rămurele
Trec în stoluri rândunele
Ducând gândurile mele
Şi norocul meu cu ele.

- *Codrul e **supărat / vesel / trist** de venirea toamnei.* Tu ce crezi?

Cântec
de Şt. O. Iosif

Nu mai sunt pe luncă flori,
Văile-s deşarte,
Ţipă cârduri de cocori
Pribegind departe!

Şi văzduhul s-a-norat,
Ninge sus la munte,
Trec pe vale la iernat,
Turmele mărunte...

Plâng tilingi, tălăngi răspund,
Soarele apune,
Glas de bucium sună-n fund,
Ca o rugăciune...

- *Ce sentimente îţi inspiră peisajul surprins în poezie?*

melancolie **veselie** **tristeţe** **bucurie**

Sfârşit de toamnă
de Vasile Alecsandri

Oaspeţii caselor noastre, cocostârci şi rândunele,
Părăsit-au a lor cuiburi ş-au fugit de zile rele;
Cârdurile de cocoare, înşirându-se-n lung zbor,
Pribegit-au urmărite de al nostru jalnic dor.

Vesela verde câmpie acu-i tristă, vestezită,
Lunca, bătută de brumă, acum pare ruginită;
Frunzele-i cad, zbor în aer, şi de crengi se deslipesc,
Ca frumoasele iluzii dintr-un suflet omenesc.

Din tuspatru părţi a lumei se ridică-nalt pe ceruri,
Ca balauri din poveste, nouri negri, plini de geruri.
Soarele iubit s-ascunde, iar pe sub grozavii nori
Trece-un cârd de corbi iernatici prin văzduh croncănitori.

Ziua scade; iarna vine, vine pe crivăţ călare!
Vântul şuieră prin hornuri, răspândind înfiorare.
Boii rag, caii rânchează, cânii latră la un loc,
Omul, trist, cade pe gânduri şi s-apropie de foc.

- *Ce schimbări sunt în natură la venirea toamnei?*

A, a, a, acum e toamnă, da!

A, a, a, acum e toamnă, da!
Frunza-n codru-ngălbeneşte,
Iarba-n câmp se vestejeşte,
A, a, a acum e toamnă, da!

E, e, e, plăcută vreme e!
Mere, prune, nuci şi pere,
Noi avem după plăcere.
E, e, e, plăcută vreme e!

I, i, i, veniţi, copii, la vii!
Strugurele must se face
Şi nouă mustul ne place,
I, i, i veniţi, copii, la vii!

O, o, o, se duc cocorii-n stol.
Se duc cuci şi rândunele,
Şi ne pare rău de ele,
O, o, o, se duc cocorii-n stol!

U,u,u, a venit frigul
Toamna rodnică-a trecut,
Haine groase ne-am făcut
U,u,u, a venit frigul.

- *Care sunt fructele specifice anotimpului toamna?*

A ruginit frunza din vii

A ruginit frunza din vii
Şi rândunelele-au plecat,
Pustii sunt lanuri şi câmpii
Pustii sunt horele din sat.

<u>Refren:</u>
La, la, la
La, la, la, la, la, la, la,
La, la, la, la, la, la, la.
La, la, la, la, la, la, la, la.

Când viorica va-nflori
Şi rândunica va sosi,
Atunci va creşte iar, în bolţi,
Frunza butucilor din vii.
Refren:........

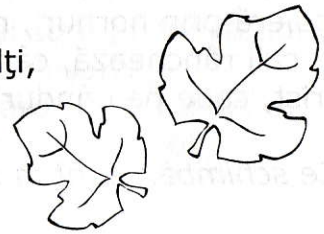

Iar când cu flori şi fân cosit
Va trece vara pe câmpii,
În aur lanurile-or fi
Şi hora-n sat ne-o-nveseli.
Refren:........

Toamna se numără bobocii.
Toamna este o a doua primăvară, în care fiecare frunză este o floare.
Albert Camus

Ca o concluzie: ce anume îţi place şi ce nu îţi place la anotimpul toamna?

IARNA

Toamnei bogate îi urmează iarna lungă şi friguroasă. Calendaristic, iarna durează 3 luni, începând din decembrie (*undrea*), continuând cu ianuarie (*gerar*) şi terminând cu februarie (*făurar*).

CUM ESTE VREMEA?

Este cel mai friguros anotimp al anului. Uneori, iarna vine mai repede (prin noiembrie) ori pleacă târziu, pe la sfârşitul lui martie. Zilele sunt scurte şi nopţile lungi, parcă nu se mai termină, dar din ianuarie încolo zilele încep să crească.

FENOMENE ALE NATURII

Iarna vine cu zăpadă şi ger, cu flori de gheaţă la ferestre şi viscol. În decembrie şi mai ales în ianuarie e cel mai frig şi ninge abundent. Adesea, gerul e cumplit, soarele palid pe cer nu mai are nici o putere. Nu ne vine să mai ieşim din casă şi dacă ieşim trebuie să ne îmbrăcăm gros, cu paltoane sau geci groase, să avem mănuşi şi fulare iar în picioare cizme călduroase. Sunt însă şi ierni mai blânde, cu precipitaţii mai puţine. Uneori, în februarie, vremea e călduţă, se topeşte zăpada şi ici-colo apar ghioceii plăpânzi.

PLANTE ŞI ANIMALE

Iarna, natura întreagă e amorţită. Zăpada îmbracă frumos copacii goi, dezgoliţi de frunze, numai bradul de la munte îşi păstrează haina veşnic verde. Stratul de omăt acţionează ca o haină şi apără de ger grâul încolţit şi rădăcinile florilor şi ale plantelor. În păduri, animalele înfrigurate şi înfometate ies adesea să caute hrană pe câmp. Dacă e ger năprasnic şi nu mai găsesc nimic de mâncare, lupii, vulpile şi urşii coboară până în sate, furişându-se în gospodăriile oamenilor. Acum e bine să lăsăm grăunţe şi firimituri de pâine în parcuri şi grădini, pentru bietele păsări care iernează la noi şi care nu mai au cu ce se hrăni în această perioadă.

ACTIVITĂŢILE OAMENILOR

Pentru că nu mai au de lucru pe afară, oamenii se retrag în casă, la căldură. Mai demult, la sate se organizau şezători în serile lungi de iarnă (în anumite zone ale ţării se mai organizează şi acum). Ţăranii se întâlneau la câte un gospodar acasă, care pregătea ceva de ale gurii şi de băut. Femeile torceau lână, in sau cânepă şi, într-o atmosferă de bună dispoziţie, se spuneau ghicitori şi proverbe, se cântau

balade şi doine iar bărbaţii le invitau pe femei la joc.

Acum, cei mai fericiţi de venirea iernii sunt copiii: dacă au noroc de zăpadă multă, oricât de frig ar fi, îi vezi construind oameni de zăpadă, zburdând pe dealuri cu săniuţa, mergând să patineze pe lacul îngheţat sau pe patinoarul artificial ori ieşind să schieze cu părinţii în vreo staţiune montană.

SĂRBĂTORI RELIGIOASE ŞI OBICEIURI DE IARNĂ

Aşa cum am mai spus, fiecare anotimp are bucuriile şi neajunsurile lui. Dacă toamna este ploioasă, dar atât de darnică, iarna, deşi este frig şi nu putem să stăm mult timp afară, în mijlocul naturii, ne bucurăm în schimb de o mulţime de sărbători, care ne aduc prilej de întâlnire cu cei dragi şi momente de bucurie şi linişte sufletească. Sărbătorile încep din noaptea de 5 decembrie, când Moş Nicolae trece pe la casele copiilor cuminţi şi le pune daruri în cizmuliţe. Apoi, vine Crăciunul, pe 25 decembrie. De Crăciun, toată lumea e veselă şi fericită, căci e momentul Naşterii lui Iisus, când se împodobeşte bradul, se reuneşte la masă toată familia, se cântă colinde şi se împart cadouri pentru copii şi pentru cei dragi. La sate şi în familiile unde se păstrează tradiţia, sărbătoarea Naşterii Domnului este celebrată cu sfinţenie şi după anumite ritualuri. Oamenii ţin post 6 săptămâni, fac curăţenie generală în casă şi ogradă cu câteva zile înainte de Crăciun, taie porcul, îngrăşat peste an, în ziua de 20 decembrie (atunci e Ignatul) şi pregătesc bucate gustoase, pe care le vor servi în noaptea de Crăciun. În ajunul Crăciunului, copiii încep să colinde din casă în casă, primind merinde şi dulciuri, iar oamenii mari pun pe masă tot ce au mai bun şi cântă colinde până noaptea târziu. La oraşe, se împodobeşte bradul cu câteva zile înainte de Crăciun şi se pun cadourile sub brad pentru toţi membrii familiei şi pentru prieteni.

Dar sărbătorile nu se opresc aici. Urmează Noaptea de Anul Nou, cu petrecerea Revelionului şi apoi, pe 1 ianuarie, îl celebrăm pe Sfântul Vasile cel Mare. Sărbătorile se încheie cu Boboteaza, pe 6 ianuarie, când oamenii de la ţară zic că e gerul cel mai mare ("gerul Bobotezei") şi cu sărbătoarea Sfântului Ioan Botezătorul, pe 7 ianuarie, când toţi cei pe care-i cheamă Ioan, Ionel sau Ioana îşi serbează ziua şi dau petreceri pentru familie şi prieteni.

Legenda lui Moş Nicolae

Cine este Moş Nicolae?

Cel cunoscut în lumea creştină ca Sfântul Nicolae s-a născut undeva în Turcia, a trăit în secolul al IV-lea şi a fost cardinal de Mira (care se află acum pe teritoriul Turciei). Cum părinţii săi erau oameni bogaţi, la moartea lor (foarte timpurie, de altfel, pe când Nicolae era un copil) sfântul a hotărât să îşi dedice întreaga avere într-ajutorării copiilor şi a celor săraci şi bolnavi.

Legenda spune că, pe vremea sfântului, trăia un om tare sărac, ce avea trei fete. Ca să le poată mărita, fiecare trebuia să primească zestre, în caz contrar, ele urmând să fie vândute ca sclave. Când fata cea mare a ajuns la vremea măritişului, sfântul a trecut noaptea pe la casa omului sărman şi a lăsat în şosetele puse la uscat în faţa focului un săculeţ cu bani de aur. La fel s-a întâmplat şi cu fata cea mijlocie, apoi, cu fata cea mică.

De atunci, se spune că în noaptea de 5 spre 6 decembrie Moş Nicolae cel bun şi milos vine în casele oamenilor, fără să fie văzut şi le lasă copiilor cuminţi dulciuri şi jucării în ghetuţe. În schimb, dacă cei mici nu au fost cuminţi şi ascultători, îi pedepseşte, lăsându-le o nuieluşă.

Legenda lui Moş Crăciun

Se spune că Maica Domnului, ajungând împreună cu Iosif în oraşul Betleem şi simţind că i-a sosit vremea să nască, a căutat să-şi găsească un sălaş unde să poată aduce pruncul pe lume. Au bătut din poartă în poartă şi au ajuns, în cele din urmă, la Moş Ajun. Acesta, motivând că este sărac, nu i-a primit în casa lui; în schimb, i-a trimis la fratele lui mai mic şi mai bogat, Moş Crăciun.

Maica Domnului şi Iosif o găsiră acasă pe soţia lui moş Crăciun, Crăciuniţa, care vru să-i ajute, dar, de teama soţului ei, un om rău şi fără credinţă, îi trimise imediat în grajdul vitelor. Maica Domnului îl născu aici pe micul Iisus şi fu ajutată chiar de soţia

lui Moş Crăciun. Însă când acesta află ce făcuse soţia lui, se mânie foc pe ea şi-i taie mâinile. Dar Maica Domnului avu grijă să lipească la loc mâinile femeii. Abia atunci, văzând minunea, moş Crăciun şi-a dat seama că musafirii lui nu erau nişte oameni obişnuiţi şi că în ieslea lui se născuse tocmai fiul lui Dumnezeu. A îngenuncheat în faţa Mariei şi şi-a cerut iertare pentru fapta sa, devenind astfel primul creştin. Legenda spune că de atunci, el s-a transformat într-un om bun şi drept, care a hotărât să îşi împartă toată averea copiilor. Iată de ce, în fiecare an, pe 24 decembrie, în Ajunul Naşterii Mântuitorului, Moş Crăciun cel bun şi generos vine pe horn pe la casele copiilor din lumea întreagă şi împarte cadourile mult aşteptate.

Ştiaţi că:

- Primii brăduţi de Crăciun au fost împodobiţi în Alsacia, acum mai bine de 1000 de ani, cu trandafiri din hârtie colorată, cu dulciuri şi mere.
- La sate, brazii se împodobeau pe vremuri cu mere, nuci, forme de aluat şi cu aţă colorată.
- În vârful bradului se aşază de obicei o stea, care are o semnificaţie religioasă, amintind de steaua care a apărut pe cer la naşterea lui Iisus.
- Coroniţa de Crăciun, agăţată pe uşa casei, simbolizează sănătate şi noroc.
- Ţăranii pun pe masa de Crăciun o crenguţă de vâsc, pentru a avea noroc tot anul?

IARNA
în poveşti, poezii şi cântece

Crăiasa Zăpezii

repovestire după Hans Christian Andersen

ÎNTÂIA POVESTE:
DESPRE O OGLINDĂ ŞI DESPRE CIOBURILE EI

A fost odată ca niciodată un vrăjitor rău, foarte rău, poate cel mai rău dintre toţi vrăjitorii care existau pe pământ. Într-o zi, cum se distra el aşa, a inventat o oglindă... O oglindă a răului, în care, oricine s-ar fi uitat, vedea totul urâţit, schimonosit, distorsionat. Şi cum acest vrăjitor rău avea o seamă de ucenici, nişte drăcuşori, de fapt, care învăţau la şcoala sa, aceştia s-au gândit să ducă oglinda la cer, ca să se distreze pe seama îngerilor de acolo. Însă acest lucru nu s-a întâmplat, căci în înaltul cerului oglinda s-a spart în milioane de cioburi mici şi foarte mici, care - din nenorocire - s-au împrăştiat peste tot în lume. Unele au intrat în ochii oamenilor, făcându-i să vadă totul numai în rău şi înrăindu-i, altele în inima lor – iar aceşti oameni au ajuns să aibă inimile de gheaţă şi să nu mai simtă nimic pentru semenii lor.

A DOUA POVESTE: UN BĂIEŢEL ŞI O FETIŢĂ

În vremea aceea, într-un oraşel cu multe case, trăiau doi copii, un băieţel şi o fetiţă, pe nume Kay şi Gerda, care se iubeau ca doi fraţi. Cei doi erau vecini şi cât era vreme bună, se jucau lângă grădiniţa lor cu flori – nişte ghivece, de fapt, aşezate pe acoperişul casei, în care părinţii lor cultivaseră legume şi nişte trandafiri parfumaţi. Doar iarna nu se întâlneau pe acoperiş – şi atunci o ascultau pe bunica lui Kay spunând poveşti despre Crăiasa Zăpezii şi despre fulgii de nea.

Până când, într-o frumoasă zi de primăvară, un ciob din oglinda vrăjitorului îi intră lui Kay în ochi, apoi altul, în inimă... Dintr-odată, inima băiatului îngheţă şi din acel moment el se schimbă întru totul: din băiatul cuminte şi bun de până atunci deveni un copil rău, crud şi obraznic, care se purta urât cu prietena lui şi făcea mereu glume pe seama bunicii.

În iarna care a urmat, Kay a ieşit într-o zi cu săniuţa în piaţa din centrul oraşului, împreună cu alţi copii. Acolo, îşi legă săniuţa de o trăsură mare şi frumoasă, ca să fie şi el tras prin oraş, căci aşa procedau copiii mai mari (deşi era un joc tare periculos). Însă nu ştia, bietul de el, că îşi legase sania de trăsura Crăiesei Zăpezii, care îl răpi şi-l duse cu ea

pe tărâmul ei veşnic îngheţat. Şi pentru că băiatul era speriat şi vânăt de frig, Crăiasa îi dădu două sărutări pe frunte, în urma cărora Kay nu-şi mai aminti nimic, nici de ai lui, nici de trandafiri, nici de Gerda.

A TREIA POVESTE:
DESPRE GRĂDINA DE FLORI A VRĂJITOAREI

Cum Kay nu s-a mai întors acasă, toată lumea a crezut că bietul băiat se înecase în râul de la marginea oraşului, în ziua în care ieşise să se dea cu sania. Gerda l-a plâns mult şi tot aşa a crezut şi ea; însă, odată cu venirea primăverii a început să aibă speranţă şi s-a dus la râul de la marginea oraşului, ca să-l întrebe dacă i-l dă pe Kay înapoi, în schimbul pantofiorilor ei roşii.

Cum râul i-a adus pantofii la mal, fetiţa s-a urcat într-o barcă şi s-a îndepărtat de mal, cu gândul să arunce mai adânc pantofiorii cei noi. Dar barca s-a tot dus în larg şi Gerda a pornit fără să vrea în călătoria ei spre Kay. Cu teama în suflet, fetiţa a tot plutit pe apă, până când a ajuns la o livadă cu cireşi, în care se afla căsuţa unei vrăjitoare. Aceasta nu era o vrăjitoare rea, dimpotrivă, o îndrăgi imediat pe Gerda şi îşi dori din suflet ca fetiţa să rămână cu ea. Astfel că o invită să stea acolo, în grădina plină de flori parfumate, îi oferi cireşe aromate şi îi pieptenă părul cu un pieptene fermecat, încât Gerda uită imediat de ce ajunsese acolo. Mai mult, vrăjitoarea făcu să dispară tufele de trandafiri din grădină, pentru ca aceştia să nu-i amintească Gerdei de Kay cel pierdut. Însă vrăjitoarei îi scăpase un amănunt: uitase să scoată trandafirii de pe pălăria ei. Astfel că, atunci când Gerda i-a zărit, şi-a amintit imediat de Kay şi a început să plângă, iar lacrimile

ei fierbinţi au scos din pământ trandafirii ascunşi.

"E mort sau viu Kay, ce ştiţi voi?" i-a întrebat micuţa pe trandafiri şi aceştia i-au răspuns că sigur nu e mort. Atunci, Gerda a fugit din grădina vrăjitoarei şi şi-a continuat drumul, desculţă şi tare grăbită, căci venise deja toamna şi afară era tot mai frig.

A PATRA POVESTE: PRINŢUL ŞI PRINŢESA

În drumul ei, Gerda întâlni un corb care, auzindu-i povestea, crezu că l-a găsit pe Kay, chiar în persoana prinţului care locuia într-un palat din apropiere. Ajutată de corb şi de logodnica acestuia, Gerda reuşi să se furişeze la palat, să-l vadă pe prinţ, însă dezamăgirea îi fu mare, căci, chiar dacă prinţul semăna cu Kay al ei, nu era el.

Gerda se împrieteni cu prinţul şi cu prinţesa şi le spuse povestea ei tristă. Cei doi se dovediră tare inimoşi şi vrură să o ajute, aşa că îi dădură Gerdei nişte ghetuţe noi, dulciuri multe şi o caleaşcă din aur, în care să călătorească.

A CINCEA POVESTE: FETIŢA TÂLHARILOR

Gerda merse o bucată de drum fără probleme, până când ajunse într-o pădure iar aici fu atacată de un grup de tâlhari. Aceştia îi luară caleaşca şi vrură chiar să o omoare, dacă nu ar fi sărit în ajutorul ei fetiţa căpeteniei tâlharilor, care era cam de aceeaşi vârstă cu Gerda. Fetiţa o luă pe Gerda în grija ei şi astfel aflară de la porumbeii care se adăposteau în casa tâlharilor că bietul Kay fusese văzut în sania Crăiesei Zăpezii, care zbura spre Laponia, unde e mereu frig, zăpadă şi gheaţă. Cum fetiţa tâlharilor avea grijă de un ren, care ştia drumul spre Laponia, o ajută pe Gerda să fugă, impresionată de povestea fetei.

A ŞASEA POVESTE: LAPONA ŞI FINLANDEZA

Renul o duse pe fetiţă la casa unei lapone iar aceasta îi dădu Gerdei o bucată de peşte uscat, pe care scrisese un mesaj. Apoi, îi trimise pe amândoi la o finlandeză, ce locuia mai aproape de palatul Crăiesei Zăpezilor. Finlandeza îi spuse Gerdei că ştia unde este Kay şi că băiatul are un ciob de oglindă în inimă şi unul în ochi. Din această cauză el se simţea bine în palatul îngheţat al Craiesei Zăpezii şi nu-şi aducea aminte de ai lui. Şi pentru că lapona o rugase pe finlandeză să îi facă vrăji Gerdei şi să îi dea puteri, ea recunoscu neputincioasă că nu are ce să-i mai facă, pentru că puterea fetei venea din inima ei curată şi pură, de aceea o ajutau oamenii, animalele şi plantele. Apoi, finlandeza i-a mai poruncit renului să o ducă pe fetiţă până la grădina Crăiesei Zăpezilor şi să o lase acolo.

Rămasă singură, îngheţată de frig, desculţă şi asaltată de o armată de fulgi de nea, care veneau ameninţători spre ea, Gerda începu să spună în şoaptă o rugăciune – şi fulgii cu forme monstruoase se transformară pe dată în îngeraşi, care o încălziră şi-i arătară drumul spre castelul Crăiesei Zăpezii.

A ŞAPTEA POVESTE: DESPRE PALATUL CRĂIESEI ZĂPEZII ŞI DESPRE CE S-A MAI ÎNTÂMPLAT ACOLO

Încet, sfioasă, Gerda intră în palatul de gheaţă în care spera să-l găseascăpe Kay. Palatul avea ziduri din zăpadă, ferestre şi uşi din crivăţ iar saloanele reci şi lungi erau luminate de Aurora Boreală. Totul era rece, îngheţat, pustiu, fără urmă de culoare şi veselie. Iar în mijlocul unei încăperi uriaşe Gerda îl văzu pe Kay, vânăt de frig, dar fără să simtă frigul (căci fusese sărutat de Crăiasă), încercând să formeze cuvântul „veşnicie" din bucăţi mari de gheaţă.

Gerda ţipă de fericire când îl văzu pe dragul ei prieten şi îl îmbrăţişă cu foc, însă el nu o recunoscu şi nu simţi nimic, căci nu putea simţi. Fata începu atunci să plângă deznădăjduită, iar lacrimile ei căzură pe pieptul băiatului şi îi topiră ciobul din inimă. Încet, încet, Kay începu să simtă, să se înduioşeze şi el, până când îi dădură şi lui lacrimile iar ciobul din ochi se topi. Abia acum îşi reveni cu totul bietul băiat şi o recunoscu pe prietena lui din copilărie.

Copiii se luară de mână şi ieşiră în fugă din palatul cel îngheţat, iar renul îi aştepta şi îi duse în spinarea sa, întâi la finlandeză, apoi la laponă. De aici, au mers mai departe şi au întâlnit-o pe drum pe fetiţa tâlharilor, care se săturase de hoţiile din pădure şi fugise călare în lume. Ea le-a povestit că prinţul şi prinţesa care o ajutaseră pe Gerda au plecat în străinătate, iar corbul de la palat murise.

După un drum lung, lung, Kay şi Gerda au ajuns acasă, în oraşul lor, unde toate erau aşa cum le lăsaseră ei. Doar un lucru se schimbase: nu mai erau copii, acum erau oameni mari. Cei doi s-au aşezat pe scăunelele lor, sub trandafirii din ghiveci şi au ascultat-o pe bunica citindu-le un fragment din Biblie: *„Fiţi copii, altfel nu veţi intra în împărăţia cerurilor"*. Iar cei doi prieteni, deşi erau acum oameni mari, au rămas în continuare copii în sufletele lor şi au aşteptat sosirea verii fericiţi şi bucuroşi.

traducere şi adaptare după „The Snow Queen in Seven Stories", de H.C. Andersen, 1845

În povestea lui H.C. Andersen, iarna este văzută ca anotimpul friguros, neprietenos, dominat de figura îngheţată şi rece a Crăiesei Zăpezii.

- *Ce înseamnă iarna pentru tine?*

Iarna pe uliţă (fragment)

de George Coşbuc

1.
A-nceput de ieri să cadă
Câte-un fulg, acum a stat,
Norii s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat.

2.
Nu e soare, dar e bine,
Şi pe râu e numai fum.
Vântu-i liniştit acum,
Dar năvalnic vuiet vine
De pe drum.

3.
Sunt copii. Cu multe sănii,
De pe coastă vin ţipând
Şi se-mping şi sar râzând;
Prin zăpadă fac mătănii;
Vrând-nevrând.

4.
Gură fac ca roata morii;
Şi de-a valma se pornesc,
Cum prin gard se gâlcevesc
Vrăbii gureşe, când norii
Ploi vestesc.

5.
Cei mai mari acum, din sfadă,
Stau pe-ncăierate puşi;
Cei mai mici, de foame-aduşi,
Se scâncesc şi plâng grămadă
Pe la uşi.

6.
Colo-n colţ acum răsare
Un copil, al nu ştiu cui,
Largi de-un cot sunt paşii lui,
Iar el mic, căci pe cărare
Parcă nu-i.

7.
Haina-i măturând pământul
Şi-o târăşte-abia, abia:
Cinci ca el încap în ea,
Să mai bată, soro, vântul
Dac-o vrea!

8.
El e sol precum se vede,
Mă-sa l-a trimis în sat,
Vezi de-aceea-i încruntat,
Şi s-avântă, şi se crede
Că-i bărbat;

9.
Cade-n brânci şi se ridică
Dând pe ceafă puţintel
Toată lâna unui miel:
O căciulă mai voinică
Decât el.

10.
Şi tot vine, tot înoată,
Dar deodată cu ochi vii,
Stă pe loc - să mi te ţii!
Colo, zgomotoasa gloată,
De copii!
....

11.
Ba se răscolesc şi câinii
De prin curţi, şi sar la ei.
Pe la garduri ies femei,
Se urnesc miraţi bătrânii
Din bordei.

12.
Ce-i pe drum atâta gură?
Nu-i nimic. Copii ştrengari.
Ei, auzi! Vedea-i-aş mari,
Parcă trece-adunătură
De tătari!

- *Obişnuieşti să mergi iarna la săniuş?*
- *Ce sporturi de iarnă cunoşti?*

Iarna

de Vasile Alecsandri

Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă,
Lungi troiene călătoare adunate-n cer grămadă;
Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi,
Răspândind fiori de gheaţă pe ai ţării umeri dalbi.

Ziua ninge, noaptea ninge, dimineaţa ninge iară!
Cu o zale argintie se îmbracă mândra ţară;
Soarele rotund şi palid se prevede dintre nori
Ca un vis de tinereţe printre anii trecători.

Tot e alb pe câmp, pe dealuri, împregiur, în depărtare,
Ca fantasme albe plopii înşiraţi se perd în zare,
Şi pe-ntinderea pustie, fără urme, fără drum,
Se văd satele perdute sub clăbuci albii de fum.

Dar ninsoarea încetează, norii fug, doritul soare
Străluceşte şi dismiardă oceanul de ninsoare.
Iată-o sanie uşoară care trece peste văi...
În văzduh voios răsună clinchete de zurgălăi.

- *Care sunt precipitaţiile cel mai des întâlnite iarna?*

ploaie **lapoviţă** **ninsoare** **grindină**

Săniuţa

muzica de I.D. Vicol

Săniuţa fuge,
Nimeni n-o ajunge,
Are dor de ducă,
Parc-ar fi nălucă.

Refren:
Toată ziua prin zăpadă,
Vine lumea ca s-o vadă,
Săniuţa e uşoară,
Fuge, parcă zboară.

Are tălpi lucioase,
Vârfurile-ntoarse,
Pod de scândurele,
Să tot stai pe ele.

Refren: ....

Peste hopuri sare,
Ca pe zmeu călare,
Hăţul de-o să scape,
Trânta e aproape.

Cântec de iarnă

Iarna a sosit în zori,
La fereastră ne-a pus flori.
A sosit cu gerul ei,
Cu zăpadă şi polei.

Refren:
Cât de veseli suntem noi,
Că ne-aduce bulgări moi.
Cu zăpadă ne jucăm
Şi cu bulgări aruncăm.

Săniuța va pleca
Şi pe pârtii va zbura
Clopoțeii vor suna
Şi pe noi ne-or bucura.

Refren:
Cât de veseli suntem noi
Că ne-aduce bulgări moi.
Cu zăpadă ne jucăm
Şi cu bulgări aruncăm.

Pluguşorul copiilor

Aho, aho, copii şi fraţi,
Mâine anul se-nnoieşte,
Pluguşorul se porneşte,
Şi începe a ura,
Pe la case-a colinda.
Iarna-i grea, omătu-i mare,
Semne bune anul are;
Semne bune, de belşug,
Pentru brazda de sub plug.
Doamne, binecuvântează
Casa care o urează
Pluguşor cu patru boi,
Pluguşor mânat de noi.
La anul şi la mulţi ani!

O, ce veste minunată!

O, ce veste minunată,
Lângă Viflaim s-arată,
Astăzi s-a născut
Trup din Duhul Sfânt,
Fecioara curată.
(se repetă ultimele 3 versuri)

Că la Viflaim, Maria,
Săvârşind călătoria,
Într-un mic sălaş,
Lângă-acel oraş,
Născu pe Mesia.
(se repetă ultimele 3 versuri)

Pe Fiul în al Său nume,
Tatăl L-a trimis în lume,
Să se nască,
Şi să crească,
Să ne mântuiască.
(se repetă ultimele 3 versuri)

Sorcova

(I.)
Sorcova, vesela,
Să trăiţi, să înfloriţi,
Ca merii, ca perii
În mijlocul verii,
Ca toamna bogată,
De toate-ndestulată.
La anul şi la mulţi ani!

(II.)
Sorcova, vesela,
Să trăiţi, să-mbătrâniţi:
Ca un măr, ca un păr,
Ca un fir de trandafir.
Tare ca piatra,
Iute ca săgeata;
Tare ca fierul,
Iute ca oţelul.
La anul şi la mulţi ani!

Moş Crăciun cu plete dalbe

Moş Crăciun cu plete dalbe
A sosit de prin nămeţi.
El aduce daruri multe
La fetiţe şi băieţi.
Moş Crăciun, Moş Crăciun!

Din bătrâni se povesteşte
Că-n toţi anii negreşit
Moş Crăciun pribeag soseşte
Niciodată n-a lipsit.
Moş Crăciun, Moş Crăciun!

Moş Crăciun cu plete dalbe
Încotro vrei s-o apuci?
Ţi-aş cânta "Florile dalbe"
De la noi să nu te duci.
Moş Crăciun, Moş Crăciun!

***Iarna** nu ucide florile. Le dă posibilitatea să renască.*
*Dacă nu am avea **iarnă**, atunci primăvara nu ar mai fi atât de plăcută.*

<u>Ca o concluzie</u>: ce anume îţi place şi ce nu îţi place la anotimpul iarna?

PRIMĂVARA

Vine, vine, primăvara...Martie *(mărţişor)*, aprilie *(prier)*, mai *(florar)* sunt lunile primăverii, poate cele mai aşteptate de peste an. Căci după iarna friguroasă, cu serile şi nopţile ei nesfârşit de lungi, aşteptăm cu toţii să se trezească natura la viaţă, să ne încălzească soarele cu razele lui călduţe, să se mărească ziua, ca să putem sta mai mult afară.

CUM ESTE VREMEA

Încet, încet, zilele devin tot mai lungi, nopţile mai scurte iar frigul nu mai are atâta putere în faţa razelor călduţe ale soarelui. Însă nu întotdeauna primăvara îşi intră în drepturi din primele zile ale lui martie. În ultimii ani, iarna s-a încăpăţânat să plece de la noi, aşa că în martie şi chiar în aprilie am avut îngheţ şi zăpadă. Însă de la jumătatea lui aprilie încolo primăvara se instalează definitiv, zilele sunt tot mai lungi, mai calde şi mai frumoase. Uneori (şi acest lucru s-a întâmplat mai ales în ultimii ani) e atât de cald în luna mai, încât ai senzaţia că e vară în toată regula.

FENOMENE ALE NATURII

Practic, în luna martie primăvara se luptă cu iarna, iar căldura şi soarele cu frigul şi zăpada. Acum e călduţ, se topeşte zăpada şi ne bucurăm de un pic de soare, acum ninge sau e lapoviţă. Nu mai ştii cu ce să te îmbraci. Eşti tentat să iei haine mai subţiri: un pulover, un pardesiu, pantofi de primăvară, dar când soarele intră în nori şi se porneşte lapoviţa sau coboară mult temperatura în termometru, te întorci la palton, la hainele groase de iarnă,

la mănuşi şi la cizme. Mai ales în zilele Babelor (din 1 în 9 martie), vremea e foarte capricioasă, ba ninge, ba plouă, ba iese soarele.

PLANTE ŞI ANIMALE

Este anotimpul renaşterii, natura se trezeşte încet, încet la viaţă. Iarba încolţeşte pe câmpuri, florile îşi scot timide capul de sub pământ şi încep să crească, înmuguresc pomii şi sunt inundaţi de frunze. Adesea, chiar de la sfârşitul lui februarie, vezi ghioceii şi brânduşele scoţând căpşoarele din zăpadă. Apoi, din aprilie încolo, pomii încep să înflorească şi tot aerul se umple de mireasma florilor de piersic, măr, păr, vişin sau cireş. Ca să nu mai vorbim de simfonia lalelelor, în mai, la care se adaugă frumuseţea unică şi mirosul pătrunzător al liliacului.

Din martie până în aprilie se întorc şi păsările călătoare, iar rândunica şi barza încep să-şi construiască migălos cuiburile. Ursul greoi iese din bârlog şi porneşte prin pădure, după hrană, iar pe pajiştile înverzite mieii zburdă în voie.

ACTIVITĂŢILE OAMENILOR

Toată lumea aşteaptă cu nerăbdare sosirea primăverii, sătulă de frigul iernii şi de nopţile ei lungi. În martie, dacă nu e prea frig, gospodarii curăţă pomii de omizi şi de ramurile uscate, adună frunzele uscate din curte şi le dau foc. Dacă vremea e bună şi nu îngheaţă, încep să are câmpul, iar când pământul se mai încălzeşte, încep să semene. În curând, porumbul şi grâul vor încolţi şi vor creşte frumos, sub bătaia razelor de soare. Prin grădini e forfotă mare, oamenii sapă, seamănă legume şi flori, altoiesc pomii şi-i stropesc contra insectelor.

SĂRBĂTORI ŞI OBICEIURI DE PRIMĂVARĂ

Primăvara vine şi ea cu sărbătorile ei minunate. Chiar pe 1 martie este sărbătoarea mărţişorului, pe care fetele şi femeile îl primesc şi care simbolizează venirea primăverii. Urmează Ziua Mamei, pe 8 Martie, când toate femeile şi fetele primesc flori sau cadouri de la cei dragi. Dar primăvara înseamnă în primul rând renaştere, înseamnă înviere, trezire la viaţă şi este asociată cu cea mai mare sărbătoare creştină, Sfânta Sărbătoare a Paştelui, a Învierii lui Iisus. Sărbătoarea Paştelui este precedată de Florii, când creştinii ortodocşi sărbătoresc intrarea Domnului în Ierusalim şi se duc la biserică cu ramuri de salcie. După Duminica Floriilor urmează Săptămâna Patimilor, ultima săptămână din Postul Mare al Paştelui, cu Deniile sale şi cu Vinerea Mare, a Răstignirii lui Iisus. Apoi, în noaptea de sâmbătă spre duminică, a Învierii, mergem cu toţii la biserică, să luăm lumină şi să strigăm într-un glas: *„Hristos a înviat!”*, iar după slujbă, luăm paştele şi ne înfruptăm din bunătăţile pregătite de mama sau bunica. Nu înainte însă de a ciocni ouăle, înroşite în Joia sau în Vinerea Mare. De obicei, de Paşti masa este încărcată cu preparate din carne de miel: ciorbă de miel, friptură de miel, drob, la care se adaugă neapărat pasca şi cozonacii. Cei mai fericiţi de Paşti sunt copiii, căci acum vine iepuraşul cu jucării, pe care le lasă în casă sau prin curte, iar cei mici trebuie să le caute.

De ce se înroşesc ouăle de Paşti?

Se spune că Maica Domnului, care venise să-și plângă fiul răstignit, a așezat un coş plin cu ouă lângă cruce, la picioarele lui Isus, iar acestea au fost înroșite de sângele care picura din rănile lui.

Legenda iepuraşului

Se spune că odată, într-o primăvară, a poposit într-o pădure o pasăre care cânta atât de frumos, încât fermecase toate vieţuitoarele cu trilurile ei. Până când, într-o zi geroasă de iarnă, pasărea a fost găsită aproape moartă, lângă trunchiul unui copac. Disperate, vieţuitoarele acelei pădurii au alergat într-un suflet la zeiţa fertilităţii, Eostre (sau Easter = Paşti, în limba engleză), rugând-o să o salveze pe pasărea care cânta minunat, iar zeiţa a transformat-o într-un iepuraş, lăsându-i posibilitatea de a face ouă. În primăvara care a urmat, la sărbătorirea zilei de naştere a zeiţei, aceasta a primit de la pasărea-iepuraş un coş plin cu ouă colorate, în semn de recunoştinţă că îi salvase viaţa. De atunci a rămas tradiţia ca iepuraşul să aibă în cuibul său ouă frumos colorate.

- *Ce obiceiuri de Florii şi Paşti cunoşti?*
- *Care sunt mâncărurile tale preferate de Paşti?*

<u>Ştiaţi că:</u>

- La origine, mărţişorul era o monedă de aur sau argint, la care se adăuga o sfoară din două fire, una roşie (sau neagră) şi alta albă?
- Mărţişoarele sunt considerate aducătoare de noroc şi fericire?
- Nu doar la români se întâlneşte obiceiul oferirii de mărţişoare, ci la mai toate popoarele din sud-estul Europei. La bulgari, sărbătoarea mărţişorului se numeşte "marteniţa", iar la ruşi, "maselniţa".

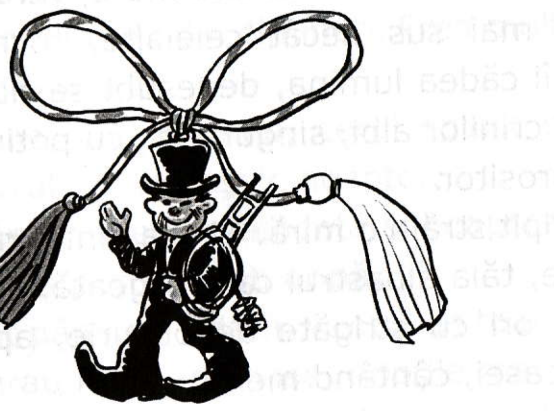

PRIMĂVARA - în poveşti, poezii şi cântece

Frunza

de Emil Gârleanu

S-a desfăcut din mugur, într-o dimineaţă caldă a începutului de primăvară. Cea dintâi rază de soare s-a împletit pe dânsa ca o sârmă de aur, făcând-o să tremure

de fericirea unei asemenea atingeri. Ziua întâi i s-a părut scurtă şi apropierea nopţii o mâhni. Lumina se stinse, răcoarea o făcu să se zgribulească, să se vâre între celelalte şi să aştepte, aţipind, până a doua zi, venirea soarelui.

Cu ce revărsare de strălucire se ridică stăpânitorul lumii până sus, pe cer! Raza se coborî din nou, şi toată ziua, încălzită, frunza se scăldă în albastrul văzduhului.

În scurtă vreme se desfăcu mare, verde, mai frumoasă ca toate, mai sus decât celelalte, tocmai în vârf. De deasupra îi cădea lumina, dedesubt se ridica, până la ea, mireasma crinilor albi, singuratici, cu potirul plin de colbul aurului mirositor.

Un ciripit străin o miră. Şi cea dintâi rândunică, venită de departe, tăia albastrul ca o săgeată, înconjură copacul de câteva ori cu strigăte de bucurie, apoi se aşeză pe streaşina casei, cântând mereu...

Dar într-o dimineaţă raza de soare nu mai veni. Cerul rămase acoperit de nori. Cea dintâi picătură de ploaie o izbi rece, greoaie. Câteva zile a plouat. Nici rândunele nu se mai vedeau. Dar mirosul crinilor, seara, se împrăştia puternic, umed: o ameţea.

După zilele acestea, lipsite de scânteiere, soarele răsări într-o dimineaţă înfocat, vărsând parcă flăcări, încălzind totul în câteva clipe. Raza o fripse. În după-amiaza zilei acesteia, o păsărică cu pene verzi şi galbene, un scatiu, veni, moleşit de căldură, de se furişă sub dânsa, la umbră, la adăpost. Şi frunza se bucură, acoperi cum putu mai bine păsărica; iar aceasta ciripi,

întâi înăbuşită, din guşă, apoi mai prelung, mai dulce, cum nu auzise frunza cântec.

Şi în fiecare zi pasărea venea să se ascundă de căldura cotropitoare, în fiecare zi frunza o ferea, şi seara cântecul se împrăştia vesel.

Cât n-ar fi dat acuma frunza pe o picătură de ploaie! Dar norii fugeau goniţi de vânturile din înălţimi; cerul de sticlă, înflăcărat, uscase totul. Crinii nu mai miroseau; când şi când, rozeta, care îşi scutura seminţa coaptă, împrăştia mireasma ei în zorii unora din dimineţi. Prea multă lumină, prea multă căldură.

Nopţile senine, cu crai nou, cerul spuzit de stele o fermecau. Ar fi vrut să fie veşnic noapte...

Pasărea venea mereu, câteodată şi noaptea rămânea acolo, aţipind, cu căpuşorul sub aripă.

Şi trecu mult până ce, odată, vântul de toamnă începu să bată. Zilele erau mai răcoroase, nopţile mai reci; cerul arareori curat. Puternic sufla vântul tomnatic! Apusurile erau ca sângele şi parcă înroşeau şi pământul. Frunza îşi simţi puterile slăbite; cu greu putea să ţie piept vântului, care o clătina în toate părţile; câteva tovarăşe, smulse, fluturară prin aer, apoi fuseseră duse departe.

Pasărea îi venea mai rar, nu mai cânta, şi asta o mâhnea cumplit.

Frunza tânjea, se îngălbenea; celelalte, de pe acelaşi copac, parcă se îngălbeniseră şi mai repede. Începuseră să cadă. Frunza auzea mereu, de acolo, din vârf, foşnetul cobitor al tovarăşelor ce o părăseau, strecurându-se uşor, ca o şoaptă, ca o rugăciune, aşternându-se jos, într-un

lăvicer, pe deasupra căruia vântul alerga grăbit.

De dimineaţă până seara, şi noaptea, frunzele cădeau întruna. Unele mai repezi, altele mai domoale, legănându-se în aer ca o aripă de fluture, aninându-se de ramuri ca cerând ajutor; numai într-un târziu, dându-se învinse, cădeau, îngropându-se între celelalte.

Într-o dimineaţă se sperie. În tot copacul rămăsese numai ea! Ramurile goale se loveau unele de altele, tremurând ca de frig. Deasupra, cerul cu nori greoi ca de bumbac; în largul lui, stoluri întregi de păsări plecau în şir; atunci băgă de seamă că şi cuiburile rândunelelor rămăseseră goale.

Un fior o străbătu şi se gândi la pasărea care nu o văzuse de câteva zile. În clipele acestea, când parcă se cutremura la gândul că poate şi dânsa va trebui să se desprindă, să moară, ca şi celelalte, vederea prietenei pe care o adăpostise atâta i-ar fi fost de ajutor.

Şi pasărea parcă auzi chemarea tovarăşei de altădată; veni, dar se opri puţin, pe o altă ramură, ca şi când n-ar fi cunoscut locul obişnuit în care cântase; apoi îşi luă zborul şi, în trecerea grăbită, fără să întoarcă măcar capul, lovi cu vârful aripii frunza care, de-abia mai ţinându-se, căzu la rândul ei.

Şi lăvicerul de jos nu se mai îngroşă, din ce fusese, cu această, cea din urmă, moartă.

- *În ce anotimp s-a format frunza? Ce culoare avea la început?*

- *Ce pasăre călătoare s-a întors la cuibul de sub streaşină, fericită că e din nou acasă? Scrie mai jos numele acestei păsări.*

___ ___ ___ ___ ___ ___ ___ ___ ___

Martie

Martie, martie, mărţişor,
Ai dat drumul la izvor,
Răspândind şi nori şi ceaţă,
Tu trezeşti din nou la viaţă:
Iarbă, gâze, flori, albine...
Eu de-aceea ţin la tine.

Primăvara
de Vasile Alecsandri

A trecut iarna geroasă,
Câmpul iată-l înverzit,
Rândunica cea voioasă
La noi iarăşi a venit.

Dintr-o creangă-n alta zboară
Sturzul galben aurit,
Salutare, primăvară,
Timp frumos, bine-ai venit!

Turturelele se-ngână,
Mii de fluturi vezi zburând
Şi pe harnica albină
Din flori miere adunând.

Cântă cucu-n dumbrăvioară
Pe copacul înflorit,
Salutare, primăvară,
Timp frumos, bine-ai venit!

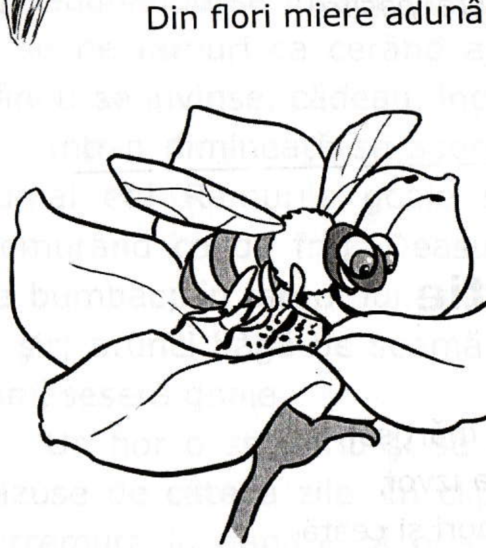

- *Cum este întâmpinată primăvara?*
  - cu tristeţe, pentru că pleacă iarna
  - cu bucurie

Vine, vine, primăvara

muzica de N. Saxu

1.
Vine, vine primăvara,
Se aşterne-n toată ţara.
Floricele pe câmpii,
Hai să le-adunăm, copii.
(se repetă ultimele 2 versuri)

2.
Creşte, creşte iarba verde,
Ciocârlia-n nori se pierde,
Haideţi s-ascultăm, copii,
Al ei cântec din câmpii.
(se repetă ultimele 2 versuri).

3.
Cucul, cucul strigă tare,
Pitpalacu-n luncă sare,
Mieii zburdă pe câmpii,
Haideţi să-i vedem, copii.
(se repetă ultimele 2 versuri).

Înfloresc grădinile

versuri de Ştefan Octavian Iosif

1.
Înfloresc grădinile,
Ceru-i ca oglinda,
Prin livezi albinele
Şi-au pornit colinda.

2.
Cântă ciocârliile
Imn de veselie,
Fluturii cu miile
Joacă pe câmpie.

3.
Joacă fete şi băieţi
Hora-n bătătură.
Ah! De ce n-am zece vieţi,
Să te cânt, Natură!

- *Cu ce asociezi primăvara?*
  - cu întoarcerea păsărilor călătoare
  - cu înflorirea copacilor
  - cu holdele de grâu
  - cu reînvierea naturii

Cu o floare nu se face primăvară.

Primăvara este o sărbătoare imensă, la care participă toate elementele naturii.

Victor Hugo

__Ca o concluzie__: ce anume îţi place şi ce nu îţi place la anotimpul primăvara?

VARA

Iunie (*cireşar*), iulie (*cuptor*) şi august (*gustar*) sunt lunile calendaristice ale verii. În fapt, vara începe adesea mai repede, din luna mai, când temperaturile trec de 25°C.

CUM ESTE VREMEA?

Este cald, fără doar şi poate. Cald şi frumos, căci zilele de vară sunt lungi şi luminoase, iar nopţile scurte şi calde. Soarele e fierbinte, uneori prea fierbinte - şi atunci avem caniculă: mai ales în lunile iulie şi august, când temperatura trece de 30°C şi pământul se încinge foarte tare. Atunci trebuie să consumăm cât mai multe lichide, să nu ne expunem excesiv la soare şi să purtăm îmbrăcăminte lejeră, uşoară: rochiţe de vară sau pantaloni scurţi, tricouri, sandale şi şepci sau pălării pe cap.

FENOMENE ALE NATURII

Vara e anotimpul furtunilor puternice, când, de multe ori, după o zi cu arşiţă, urmează o furtună cu potop de apă, trăsnete şi chiar grindină. Alteori însă ploaia nu e atât de devastatoare şi la finalul ei poţi vedea pe cer un curcubeu frumos. Perioadele de secetă prelungită pot alterna vara cu perioade de ploi interminabile, care aduc cu ele nu o dată inundaţii şi revărsări din matcă ale râurilor. Mai ales în ultimii ani aceste fenomene au fost tot mai frecvente în ţara noastră, iar în unele zone oamenii au asistat neputincioşi la furia apelor dezlănţuite, care au măturat case şi chiar sate în drumul lor.

De ce am avut atâtea inundaţii în ultimii ani? În mare parte, din cauza tăierii masive, necontrolate, a pădurilor, dar şi datorită poluării generale, care a dus la modificări climatice şi la încălzirea globală.

<u>Să nu uităm</u>: omul nu poate trăi fără natură, aşa că trebuie să avem cu toţii grijă de ea!

PLANTELE ŞI ANIMALELE

Dacă primăvara este anotimpul renaşterii, al reînnoirii şi al exploziei de verdeaţă, vara participăm la un spectacol de culori şi mirosuri. În parcuri, grădini şi balcoane florile îşi deschid petalele la soare şi ne îmbată cu mirosul lor. Fructele de vară şi legumele ne îmbie din pieţe sau grădini. În iunie se coc cireşele şi căpşunii, urmează vişinele, apoi coacăzele, zmeura şi afinele, prunele, caisele, piersicile şi pepenii. Acum e bine să consumăm cât mai multe legume şi fructe, pentru că sunt pline de vitamine. Şi oferta de legume a verii e largă: dovlecei, ardei, roşii, castraveţi şi vinete, din care mamele noastre ştiu să prepare mâncăruri gustoase şi uşoare.

Vara, pădurile şi satele noastre răsună de cântecul vioi al păsărelelor. *Ce bine ar fi dacă nu am mai tăia copacii, ca să construim clădiri de beton în locul parcurilor şi le-am oferi un adăpost peste vară bietelor păsărele, obligate să zboare cât mai departe de vacarmul marile oraşe, unde nu mai este loc pentru ele.*

ACTIVITĂŢILE OAMENILOR

Aproape fără excepţie, vara e anotimpul cel mai îndrăgit de toată lumea. Nu numai pentru că este perioada concediilor şi a vacanţei: ci pentru că este cald şi frumos, vremea e prietenoasă şi zilele lungi, se fac excursii în păduri, la munte, se merge la mare, la ştrand sau se face baie în râu. Copiii merg în tabere, la bunici sau la rude şi au acum mult mai mult timp pentru joacă. Sigur, oamenii nu uită de îndatoririle lor: pe câmp, se seceră grâul, se adună fânul, se irigă culturile, în cazul în care este secetă şi se usucă pământul.

SĂRBĂTORI RELIGIOASE ŞI OBICEIURI DE VARĂ

Pe 24 iunie avem sărbătoarea Sânzienelor sau Drăgaica, o sărbătoare veselă, a dragostei, care celebrează totodată mijlocul verii. Sânzienele sunt nişte zâne bune, care îi ajută pe oameni să-şi găsească perechea, să se tămăduiască sau să afle viitorul recoltei. Fetele, feciorii şi chiar persoanele mai în vârstă din sate împletesc coroniţe din flori de sânziene şi le aruncă apoi pe acoperişul casei, nu înainte de a-şi pune o dorinţă. În cazul în care coroniţa rămâne pe acoperiş, dorinţa se va îndeplini, dacă nu, înseamnă că nu se va îndeplini. Alte sărbători mai importante sunt cea a Sfinţilor Petru şi Pavel - pe 29 iunie şi a Sfântului Prooroc Ilie, cel care ne aduce ploile - pe 20 iulie. Urmează Adormirea Maicii Domnului, pe 15 august, cea mai mare sărbătoare religioasă a verii. Părinţii şi bunicii noştri ţin un post de 14 zile, după care merg la biserică în dimineaţa zilei de 15 august şi se roagă pentru familie şi pentru sănătate.

La cireşe

de Ion Creangă

Odată, vara, pe-aproape de Moşi, mă furişez din casă şi mă duc, ziua miaza-mare, la moş Vasile, fratele tatei cel mai mare, să fur nişte cireşe; căci numai la jânsul şi încă la vro două locuri din sat era câteun cireş văratic, care se cocea-pălea de Duminica Mare. Şi mă chitesc eu în mine, cum s-o dau, ca să nu mă prindă. Intru mai întâi în casa omului şi mă fac a cere pe Ioan, să ne ducem la scăldat.

— Nu-i acasă Ion, zise mătuşa Mărioara; s-a dus cu moşu-tău Vasile sub cetate, la o chiuă din Codreni, s-aducă nişte sumani. Căci trebuie să vă spun că la Humuleşti torc şi fetele şi băieţii, şi femeile şi bărbaţii; şi se fac multe giguri de sumani, şi lăi, şi de noaten, care se vând şi pănură, şi cusute; şi acolo, pe loc, la negustori armeni, veniţi înadins din alte târguri: Focşani, Bacău, Roman, Târgu-Frumos, şi de pe aiurea, precum şi pe la iarmaroace în toate părţile. Cu asta se hrănesc mai mult humuleştenii, răzeşi fără pământuri, şi cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brânză, lână, oloi, sare şi făină de păpuşoi; sumane mari, genunchere şi sărdace; iţari, bernevici, cămeşoaie, lăicere şi scorţuri înflorite; ştergare din borangic alese, şi alte lucruri, ce le duceau lunea în târg de vânzare, sau joia pe la mănăstirile de maice, cărora le vine cam peste mână târgul. Apoi dar, mai rămâi sănătoasă, mătuşă Mărioară! vorba de dinioarea; şi-mi pare rău că nu-i vărul Ion acasă, că tare-aş fi avut plăcere să ne scăldăm împreună... Dar în gândul meu: Ştii c-am nimerit-o? bine că nu-s acasă; şi, de n-ar veni degrabă, şi mai bine-ar fi!... Şi, scurt şi cuprinzător, sărut mâna mătuşei, luându-mi ziua bună, ca un băiat de treabă, ies din casă cu chip că mă duc la scăldat, mă şupuresc pe unde pot şi, când colo, mă trezesc în cireşul femeii şi încep a cărăbăni la cireşe în sân, crude, coapte, cum se găseau. Şi cum eram îngrijit şi mă sileam să fac ce-oi face mai degrabă, iaca mătuşa Mărioara, c-o jordie în mână, la tulpina cireşului.

— Dar bine, ghiavole, aici ţi-i scăldatul? zise ea, cu ochii holbaţi la mine; coboară-te jos, tâlharule, că te-oi învăţa eu!

Dar cum să te cobori, căci jos era prăpădenie! Dacă vede ea şi vede că nu mă dau, zvârr! de vro două-trei ori

cu bulgări în mine, dar nu mă chiteşte. Apoi începe a se aburca pe cireş în sus, zicând:

Stai, măi porcane, că te căptuşeşte ea, Mărioara, acuş! Atunci eu mă dau iute pe-o creangă, mai spre poale, şi odată fac zup! în nişte cânepă, care se întindea de la cireş înainte şi era crudă şi până la brâu de naltă. Şi nebuna de mătuşa Mărioara, după mine, şi eu fuga iepureşte prin cânepă, şi ea pe urma mea, până la gardul din fundul grădinii, pe

care neavând vreme să-l sar, o cotigeam înapoi, iar prin cânepă, fugind tot iepureşte, şi ea după mine până-n dreptul ocolului pe unde-mi era iar greu de sărit; pe de lături iar gard, şi hârsita de mătuşă nu mă slăbea din fugă nici în ruptul capului! Cât pe ce să pună mâna pe mine! Şi eu fuga, şi ea fuga, şi eu fuga, şi ea fuga, până ce dăm cânepa toată palancă la pământ; căci, să nu spun minciuni, erau vro zece-douăsprezece prăjini de cânepă, frumoasă şi deasă cum îi peria, de care nu s-a ales nimica. Şi după ce facem noi trebuşoara asta, mătuşa, nu ştiu cum, se încâlceşte prin cânepă, ori se împiedică de ceva, şi cade jos. Eu, atunci, iute mă răsucesc într-un picior, fac vro două sărituri mai potrivite, mă azvârl peste gard, de parcă nici nu l-am atins, şi-mi pierd urma, ducându-mă acasă şi fiind foarte cuminte în ziua aceea....

Dar mai în deseară, iaca şi moş Vasile, cu vornicul şi paznicul, strigă pe tata la poartă, îi spun pricina şi-l cheamă să fie de faţă când s-a ispăşi cânepa şi cireşele... căci, drept vorbind, şi moş Vasile era un cărpănos ş-un pui de zgârie-brânză, ca şi mătuşa Mărioara. Vorba ceea: *A tunat şi i-a adunat*. Însă degeaba mai clămpănesc eu din gură: cine ce are cu munca omului? Stricăciunea se făcuse, şi vinovatul trebuia să plătească. Vorba ceea: *Nu plăteşte bogatul, ci vinovatul*. Aşa şi tata: a dat gloabă pentru mine, şi pace bună! Şi după ce-a venit el ruşinat de la ispaşă, mi-a tras o chelfăneală ca aceea, zicând:

— Na! satură-te de cireşe! De-amu să ştii că ţi-ai mâncat liftiria de la mine, spânzuratule! Oare multe stricăciuni am să mai plătesc eu pe urma ta? Şi iaca aşa cu cireşele; s-a împlinit vorba mamei, sărmana, iute şi degrabă: Că *Dumnezeu n-ajută celui care umblă cu furtişag*.

gig – *văl de pânză*	lăicere – *covoare de lână*
suman – *haină lungă, groasă*	mă şupuresc – *mă strecor*
noaten – *lână de miel*	cotigeam – *coteam*
pănură – *ţesătură din lână*	hârsita – *zgârcita*
sărdac – *haină scurtă până la brâu*	a da palancă la pământ – *a culca la pământ*
iţari – *pantaloni ţărăneşti de vară*	ispaşă – *amendă*
bernevici – *pantaloni albi din postav*	

- *În care anotimp se coc cireşele? Ce alte fructe specifice acestui anotimp cunoşti?*
- *Comentează proverbul* "Dumnezeu n-ajută celui care umblă cu furtişag".

Vara
de Duiliu Zamfirescu

Cu firea ei cea arzătoare
Sosit-a vara înapoi.
Toţi pomii sunt în sărbătoare,
În tei stă floare lângă floare...
E dulce vara pe la noi!
Când dimineaţa se iveşte
Din al văzduhurilor fund,
Tot câmpul parcă întinereşte
Iar, deşteptată de pe prund,
Cireada satului porneşte...
În urma ei un roi de grauri,
Ca nişte valuri cenuşii,
S-amestecă prin bălării.
S-aşază-n coarne pe la tauri,
Fac fel de fel de nebunii.
Până ce-n zarea depărtată
Spre lacul trist se pun pe drum.
Şi cum se duc, – acum ş-acum
Se mai zăresc încă o dată,
Ca rămăşiţa unui fum.

Vine ploaia!
de George Coşbuc

Vine ploaia, bine-mi pare!
În grădină am o floare,
Ploaia o va creşte mare.
Vine ploaia, bine-mi pare!
Vine ploaia, bine face!
Spicul plin de-acum se coace!
Spicului răcoarea-i place!
Vine ploaia, bine face!

- *La ce este bună ploaia?* Alege varianta corectă.
  Ajută plantele să crească frumos.
  Este bună numai în cantităţi mici.

- *Ce efecte are ploaia asupra plantelor?*

Povestea unui ciobănaş
muzica de D.D. Stancu

Am să vă spun, copii, povestea
Unui ciobănaş.
Am să vă spun, copii, povestea
Unui ciobănaş.

Refren: ...
Tra la, la, la, la, la,
Tra la, la, la, la, la, la,
A unui ciobănaş, a unui ciobănaş.

În fiecare zi mergea
Cu turma pe imaş,
Printre oiţe, mieluşei,
Drăguţul ciobănaş.

Refren: ...

Voios, pe câmpul înflorit
Cânta din fluieraş.
Şi-i răspundea din lan de fân
Cri, cri un greieraş.

Refren: ...

Dar cum mergea, cântând voios
Spre crângul înverzit,
Un piţigoi din vârf de pom
Aşa i-a ciripit:

Refren: ...

Cirip, cirip, ascult-aici
Cirip, băiatule.
Stă lupu-ascuns într-un tufiş,
Păzeşte-ţi oile.

Refren: ...

Am să mă duc îndată eu,
Am să mă duc în zbor,
Să chem aici cu puşca lui,
Pe mândrul vânător.

Refren: ...

Şi vânătorul iscusit
Îndată a venit,
El, lupu-ascuns într-un tufiş,
Pe loc l-a nimerit.

Refren: ...

V-am spus acum, copii, povestea
Unui ciobănaş.
Cânta şi el dar nu ca voi,
Cânta din fluieraş.

Refren:

Tra la, la, la, la, la,
Tra la, la, la, la, la, la,
A unui ciobănaş, a unui ciobănaş.

În pădure

Câte unul pe cărare
Mergem în pădurea mare.

Refren:
Uite sus şi jos la vale
Totu-i verde-n a ta cale.

În pădure păsărele
Zboară sus pe rămurele.

Refren:
Uite sus şi jos la vale
Totu-i verde-n a ta cale.

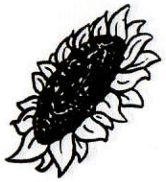

Ciupercuţe noi culegem,
Cele bune le alegem.

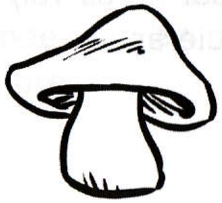

Refren:
Uite sus şi jos la vale
Totu-i verde-n a ta cale.

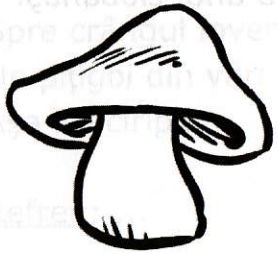

Umblă ursul după mure,
După miere, după mure.

Refren:
Uite sus şi jos la vale
Totu-i verde-n a ta cale.

- *Cu ce asociezi anotimpul vara?*
  - cu vacanţa
  - cu pajiştile pe care zburdă mieii
  - cu ploaia
  - cu soarele puternic şi căldura

Până nu vine primăvara, nu se face vară.
Vara, şi cântecele se cântă singure. – ***William Carlos Williams***

<u>Ca o concluzie</u>: ce anume îţi place şi ce nu îţi place la anotimpul vara?

Cele patru dorinţe

după K. Uşinski

Era o zi frumoasă de iarnă. Un copilaş ieşi din casă şi se duse cu săniuţa la deal. Toată ziua se dădu acolo cu sania, împreună cu alţi copii. Apoi, venind spre casă, coborî pe râul îngheţat şi se dădu pe gheaţă până obosi. Ajunse seara târziu acasă şi, îmbujorat, îi spuse tatălui său:

Vai, ce bine e **iarna**! Aş vrea să fie iarnă tot anul!

— Scrie asta aici, în acest caiet, l-a îndemnat tatăl său.

Băiatul îşi scrise dorinţa în caietul tatălui său.

Veni apoi **primăvara**. Copilul alerga toată ziua prin livada înverzită, prindea fluturi şi culegea flori. Într-o seară, venind acasă în fugă, îi spuse tatălui său:

— Cel mai mult îmi place **primăvara**! Aş vrea să fie mereu primăvară!

Tatăl aduse caietul cu pricina şi îi zise copilului să noteze şi această dorinţă.

Veni **vara**. Băiatul îşi însoţi acum tatăl la cositul fânului. Cât era ziua de mare, băiatul pescuia, culegea tot felul de flori şi se tăvălea în fân.

— Azi a fost ziua cea mai frumoasă! Aş vrea ca **vara** să dureze o veşnicie!

Şi tatăl aduse din nou caietul şi îl îndemnă pe băiat să scrie şi această dorinţă.

Veni apoi **toamna**. În livadă, oamenii culegeau de zor merele rumene şi perele aurii, iar în podgorii strugurii

deveneau must dulce şi parfumat. Băiatul alerga de colo-colo, fericit că putea ajuta şi el la strânsul recoltei. Îi spuse deci tatălui său:

— Ce frumoasă-i **toamna!** Aş vrea să nu se mai sfârşească....

Atunci, tatăl său aduse caietul în care copilul scrisese cele trei dorinţe despre iarnă, primăvară şi vară şi-i arătă că avusese aceleaşi gânduri despre fiecare din cele trei anotimpuri. Copilul înţelese în acel moment că toate anotimpurile au farmecul lor, sporind bucuria de a trăi a oamenilor.

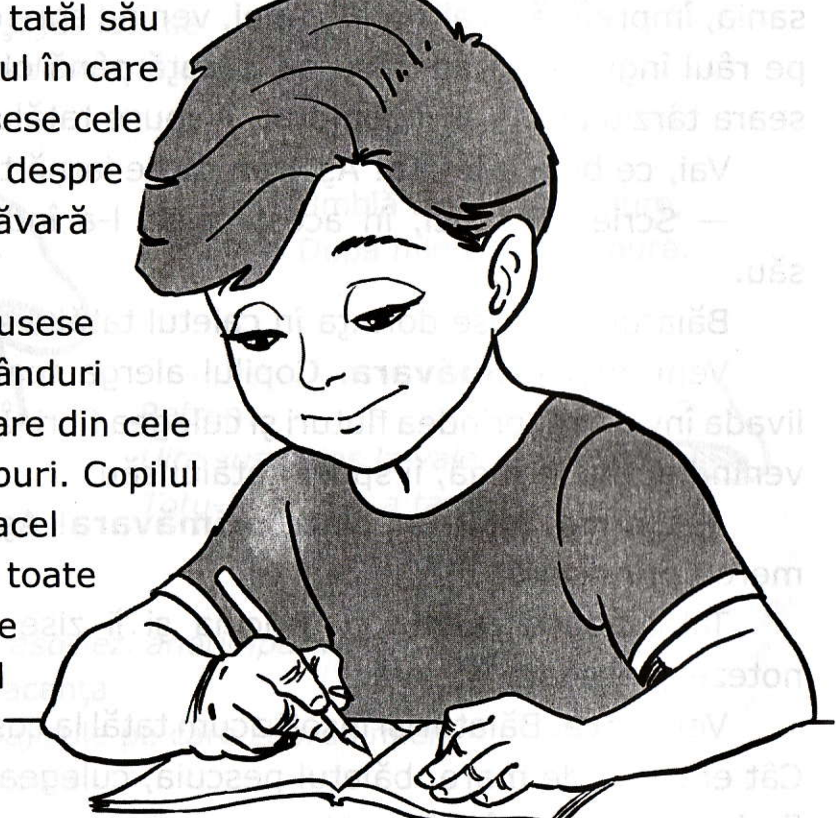

- *Aşadar, tu poţi spune dacă ai un anotimp preferat? Dacă ai, care este acesta?*

EVALUARE

Alege ceea ce este corect.

- *Toamna frunzele copacilor (cad, cresc).*
- *Simbolul primăverii este (floarea-soarelui, ghiocelul).*
- *Vara, zilele sunt (lungi, scurte).*
- *Iarna, oamenii poartă (geci, pardesie).*
- *Vara sărbătorim (Sânzienele, Floriile).*
- *Dovleacul este o legumă de (vară, toamnă).*
- *Primăvara grâul este (galben, verde).*
- *Curcubeul apare primăvara după (furtună, vânt).*
- *Vara apare (roua, bruma) pe firele de iarbă.*
- *Plantele (renasc, mor) iarna.*

Adevărat sau fals?

A. F. *Toamna înfloresc pomii.*
A. F. *Toamna se culeg strugurii.*
A. F. *Toamna pleacă păsările călătoare.*

A. F. *Iarna copiii merg la săniuş.*
A. F. *Iarna oamenii curăţă copacii şi îi dau cu var.*
A. F. *Iarna oamenii stau mai mult în casă şi mai puţin afară, în natură.*

A. F. *Primăvara începe şcoala.*
A. F. *Primăvara este anotimpul reînnoirii.*
A. F. *Primăvara se seamănă florile şi legumele.*

A. F. *Vara culegem maci de pe câmp.*
A. F. *Vara se culege porumbul.*
A. F. *Vara plouă cu tunete şi fulgere.*

Cuprins

Legenda celor patru anotimpuri 2
Cei trei purceluşi - poveste populară 12
Zile de toamnă - de George Coşbuc 17
Ce te legeni... - de Mihai Eminescu 17
Cântec - de Şt. O. Iosif...18
Sfârşit de toamnă - de Vasile Alecsandri 18
A, a, a, acum e toamnă, da! 19
A ruginit frunza din vii 19
Legenda lui Moş Nicolae 23
Legenda lui Moş Crăciun 24
Crăiasa Zăpezii - după Hans Christian Andersen..................26
Iarna pe uliţă (fragment) - de George Coşbuc.....................32
Iarna - de Vasile Alecsandri...34
Săniuţa - muzica de I.D. Vicol 34
Cântec de iarnă..35
Pluguşorul copiilor 36
O, ce veste minunată! 36
Sorcova 37
Moş Crăciun cu plete dalbe 37
Legenda iepuraşului..42
Frunza - de Emil Gârleanu 43
Martie 47
Primăvara - de Vasile Alecsandri 47
Vine, vine, primăvara - muzica de N. Saxu..........................48
Înfloresc grădinile - versuri de Ştefan Octavian Iosif...........49
La cireşe - de Ion Creangă...52
Vara - de Duiliu Zamfirescu..56
Vine ploaia! - de George Coşbuc 57
Povestea unui ciobănaş - muzica de D.D. Stancu..................57
În pădure 59
Cele patru dorinţe - după K. Uşinski 61

EVALUARE 63

colecția
Citesc cu drag

... despre **anotimpuri**, în legende, povești, poezii din folclorul românesc sau din literatura română și universală. Aflu cum iau naștere anotimpurile, ce fenomene ale naturii sunt caracteristice fiecăruia, ce tradiții și sărbători importante sunt în fiecare anotimp și-mi îmbogățesc cunoștințele despre lumea în care trăiesc.

Alte cărți pentru copii de la ANTEEA:

Cartea se adresează copiilor din învățământul primar și cadrelor didactice din învățământul preșcolar și primar.

vizitați-ne la: **www.editura-anteea.ro**
comenzi la: **anteea@editura-anteea.ro**

ISBN 978-973-1948-15-7

preț: 9.8 lei

Anotimpurile

în legende, povești, poezii și cântece

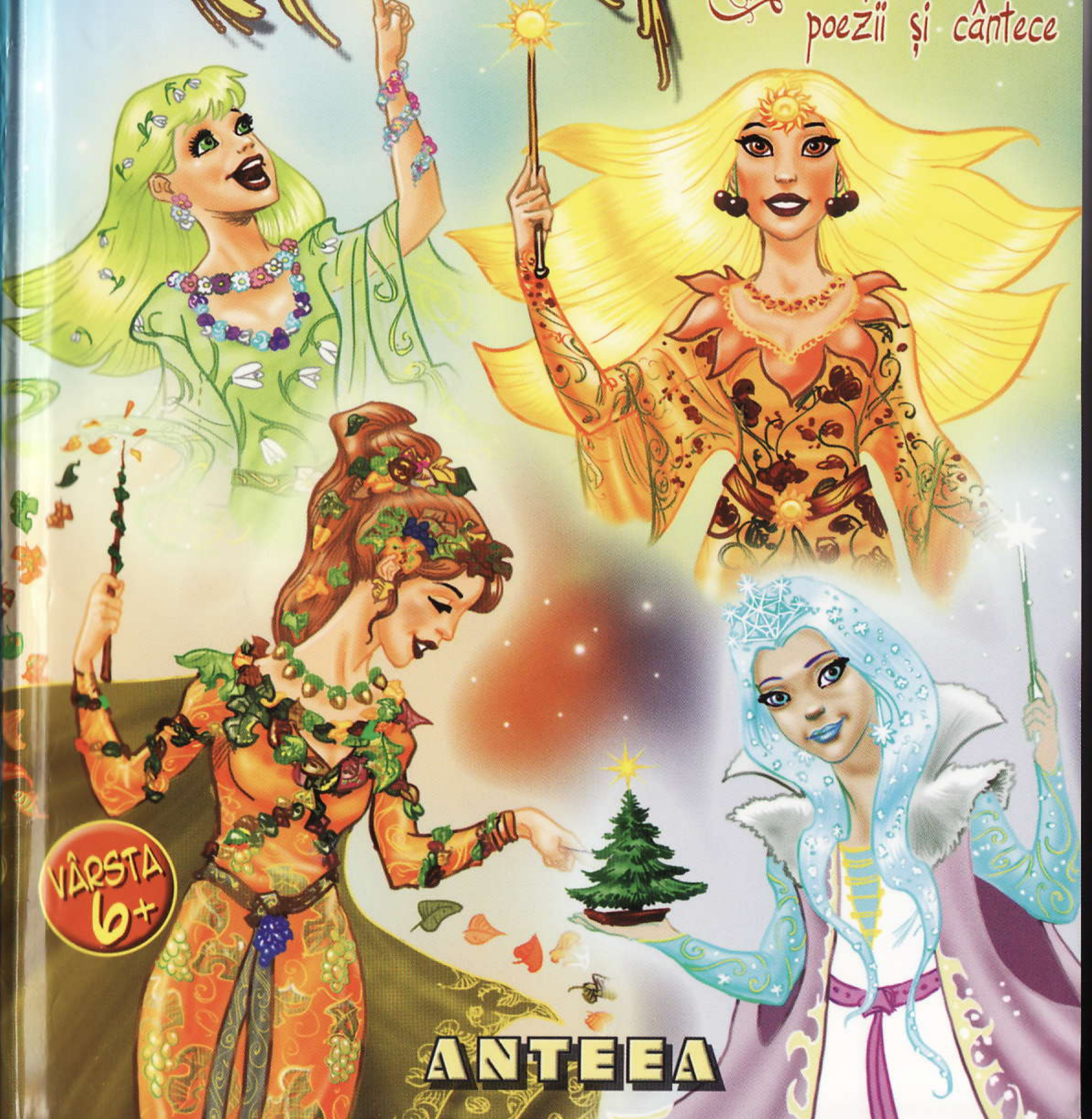

ANTEEA